

VÅRVIK

KVALITETS- OCH GESTALTNINGSPROGRAM

25 november 2022

Beställare: Trollhättans Stad

Datum: 2022-11-25

Uppdragsnummer Sweco: 30031099

Medverkande från Sweco Architects:

Ann Legeby	Uppdragsledare
Elina Scharn	Arkitekt
PeGe Hillinge	Arkitekt

Tidigare skeden:

Margareta Diedrichs	Arkitekt
Josefin Karlsson	Arkitekt
Jonas Ek	Belysning

Övriga medverkande – tjänstepersoner

Josefin Kaldo	Planchef, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Anna-Karin Hansson Sjöln	Planarkitekt
Johanna Berg	Planarkitekt
Emelie Carlsson	Planarkitekt
Viktor Zettergren	Planarkitekt
Dragan Danilovic	Stadsarkitekt
Malin Nyberg	Trollhättan Exploatering AB, Stadsdelsutvecklare
Frida Läckström	Trollhättan Exploatering AB, Stadsdelsutvecklare
Anders Torslid	Trollhättan Exploatering AB, VD
Frida Läckström	Trollhättan Exploatering AB, Stadsdelsutvecklare
Elisabeth Linderöth	Chef, Gata park
Jeanette Wadman	Kommunekolog
Ulrika Husar	Kommunekolog

Övriga medverkande – politiker

Sofia Lindholm	(C)
Rita Pålsson Svensson	(L)
Remigiusz Bielinski	(M)
Linus Sandkvist	(MP)
Tina Ivarsson	(MP)
Malin Johansson	(S)
Mikael Sundström	(S)
Paul Åkerlund	(S)
Lasse Henriksson	(SD)
Mattias Foldemark	(V)

INNEHÅLL

INTRODUKTION	2
- Bakgrund och syfte	2
- Arbetsprocessen	2
- Tidplan	2
MÅLBILD	3
- Vårvik - en hållbar stadsdel	3
- Stolthet över industriarvet	3
- Promenadstaden	3
- Struktur med natur	3
FÖRUTSÄTTNINGAR & ANALYS	4-11
- En ny stadsdel	4
- Förändringar gentemot FÖP	5
- Landskapsbild	5
- Befintlig bebyggelse	5
- Grönstruktur och rekreation	8
- Infrastruktur	9
- Fladdermössens Vårvik	10
- Begränsningar	11
GESTALTNINGSIDÉ & STRUKTUR	12-17
- Helhet	12
- Struktur som tillgängliggör	12
- Det gröna ges naturkaraktär	12
- Fyra delområden	13
- Antal lägenheter och lokalyta	16
- Kvarter och byggnadshöjder	17

PRINCIPER ALLMÄN PLATS	18-35
- Övergripande gestaltning	19
- Stridsbergs - kulturhistoriskt intressant miljö	20
- Grönytor och grönstråk	23
- Gestaltningssidéer växtlighet	26
- Lekplatser	26
- Utegym	26
- Belysning	27
- Gator	28
- Markmaterial	35
- Komplement och möblering	36
- Cykelparkering	37

PRINCIPER KVARTERSMARK	38-59
- Tre delområden för bebyggelse	39
- Delområde Stridsbergs	40
- Delområde Knorretorpet	48
- Delområde Knorren	50
Gemensamma gestaltningssprinciper	
- Entréer	56
- Balkonger och burspråk	56
- Taklandskap	57
- Bostadsgårdar	58
- Förträdgårdar	58
- Komplementbyggnader	59

INTRODUKTION

BAKGRUND OCH SYFTE

Väster om Göta älv, direkt norr om Trollhättans stadskärna ligger det före detta industriområdet Stridsberg & Biörk samt rekreativområdet Knorren. Kommunens intention är att omvandla delar av området till en ny stadsdel med en blandning av bostäder, verksamheter, kontor, handel, service samt rekreativytor för Trollhätteborna. Den nya stadsdelen kallas Vårvik och en fördjupad översiktsplan (FÖP) har tagits fram för området där riktlinjerna för områdets utveckling lagts fast (2017). Målsättningen är att det ska byggas runt 1500 bostäder och att det ska möjliggöras för ca 27 000 m² kontors- och verksamhetsyta. Omvandlingen ska ske i samspel med en utveckling av rekreativområdet och med hänsyn till naturvärdena på platsen.

För att säkerställa att den nya stadsdelen blir en sammanhållen och hållbar stadsdel med god utformning har kommunen beslutat att ta fram ett Kvalitets- och gestaltungsprogram för Vårvik. Programmet syftar även till att upprätthålla kontinuiteten och överbrygga de olika planerings- och genomförandestegen så att alla inblandade aktörer får en gemensam förståelse av kvalitetskraven och ambitionsnivån. I programmet vidareutvecklas och konkretiseras grundidéerna från det fördjupade översiktsplanarbetet och gestaltungsprinciper redovisas specifikt för allmän platsmark och för kvartersmark. Inför granskningsskedet har programmet uppdaterats utifrån nya och förändrade förutsättningar och ställningstaganden.

Kvalitets- och gestaltungsprogrammet är tänkt som ett illustrativt underlag som ska användas som stöd för framtida detaljplaner, markanvisningar och kommunala investeringar samt fortsatt gestaltning och utformning.

ARBETSPROCESSEN

Framtagandet av Kvalitets- och gestaltungsprogrammet har skett genom en process i nära samverkan med tjänstepersoner och politiker. Det har gett möjlighet till kontinuerlig avstämning och förankring och ett samskapande kring gestaltungsriktningen.

Processen har organiserats kring möten och workshopar samt kontinuerliga delavstämningar. Den tidigare gjorda FÖP:en har legat till grund för arbetet, och den i sin tur är en fördjupning av riktlinjer och gestaltungsprinciper i översiktsplanen. Det fortsatta arbetet som redovisas i detta Kvalitets- och gestaltungsprogram är en vidareutveckling av en tidigare strukturskiss som presenterats i FÖP:en. Karaktärsdrag som identifierats som betydelsefulla för stadsdelens framtida utformning har förtydligats. Arbetet med Kvalitets- och Gestaltungsprogrammet har omfattat utformning av området som helhet med dess struktur, kvartersstorlekar, gatutyper, markanvändning samt byggnadsvolymer och byggnadshöjder. Vidare har gestaltungsprinciper avseende de olika delområdena tagits fram för såväl allmän platsmark, kvartersmark som för byggnader, bostadsgårdar och andra områden. Successivt har Kvalitets- och gestaltungsprogrammet vidareutvecklats för de olika etapperna och planeringsskedena. Uppdateringen inför granskningsskedet i etapp 2 omfattade bl.a. gestaltungsprinciper för den kulturhistoriskt intressanta delen där ett antal byggnader har rivits. Etapp 3 har omfattat utformning och gestaltning för Knorrenområdet.

Arbetet har skett i nära samverkan med en grupp tjänstepersoner från främst samhällsbyggnadsförvaltningen, Trollhättan Exploatering AB samt en extern specialist inom kulturmiljövård.

TIDPLAN

Processen med Kvalitets- och gestaltungsprogrammets första version pågick från oktober 2018 till maj 2019. Arbetet har organiserats kring arbetsmöten och workshops med såväl tjänstepersoner som politiker. I mitten av april skickades en remissversion för granskning inom kommunen ut och därefter gjordes en slutrevidering. Kvalitets- och gestaltungsprogrammet utgjorde senare en bilaga till detaljplaner under samrådsskedet.

Under januari-maj 2020 uppdaterades programmet inför detaljplanernas granskningsskeden. Programmet har bearbetats utifrån synpunkter under samrådsskedet, förändrade förutsättningar på platsen samt utifrån nya ställningstaganden avseende stadsdelens utveckling.

Från augusti 2021 till november 2022 gjordes en omarbetning av delområde Knorren med anledning av nya förutsättningar såsom exempelvis nytt vård- och omsorgsboende, förändrade förutsättningar för förskolan samt bearbetning utifrån ett stadsbildsperspektiv.

MÅLBILD

VÅRVIK - EN HÅLLBAR STADSDEL

Vårvik kommer att byggas och gestaltas för att möta framtida utmaningar. Här formas en välkomnande, trygg och grön stadsdel där Trollhättans fokus på hållbarhet blir tydligt.

Sammanlagt planeras för ca 1500 nya lägenheter samt cirka 27 000 kvm yta för kontor och verksamheter. En diversitet av lägenheter och lägenhetstyper möjliggör för fler livssituationer att rymmas inom stadsdelen. Bostäder varvas med kontor, offentlig service och verksamhetslokaler. Genom att gemensamma utrymmen främjats finns möjlighet att i Vårvik bo litet men socialisera stort. Ett socialt utbyte i grannskapet bidrar till en trygg stadsdel där alla känner sig hemma och accepterade.

Hållbar mobilitet har varit en utgångspunkt för arbetet. Gång- och cykeltrafik har getts generösa ytor i området. En centralt placerad busshållplats skapar god tillgänglighet till kollektivtrafik och det är nära till resecentrum. Plats för cykelparkeringar finns på många platser i stadsdelen längs med gatorna. För de som delar bilar kommer det att finnas särskilda parkeringar i strategiska lägen.

I Vårvik kan de gamla industribyggnaderna användas för det som blir startskottet till en stadsdelsomfattande delningsekonomi där boende kan låna allt från olika fordon till verktyg eller ett par extra stolar till barnkalaset. Det gröna i stadsdelen är gestaltat för att främja mångfald och biodiversitet, bidra till vatten- och luftrening, reglera temperatur samt stödja pollinering. Sammantaget handlar det om att integrera s.k. ekosystemtjänster i stadsdelen. Grönskan utgör också ett viktigt estetiskt inslag året om och viktigt är att också synliggöra dessa system.

STOLTHET ÖVER INDUSTRIARVET

Industrimiljön på gamla Stridsberg & Biörck utvecklas till en knutpunkt för stadsdelen där det historiska arvet synliggörs och skapar en karaktärsfull inramning till de nya verksamheter som etablerats här. Materialval och färgskala lånar från den kulturhistoriskt intressanta industrimiljön i de nybyggda kvarteren.

PROMENADVÄNLIG STAD

I Vårvik är det enkelt att förflytta sig till fots. Gångtrafikanter ges generösa ytor och stadsdelen är promenadvänlig med sina breda trottoarer och många rekreations- och promenadstråk. I området finns sittplatser utplacerade med jämna avstånd för att underlätta för de som behöver vila då och då för att kunna gå. Det är enkelt att komma nära naturen. Längs med huvudgatan skapas snabba stråk för cyklister och kollektivtrafiken får en viktig roll i stadsdelen med sin centralt placerade hållplats strax norr om det nya torget. En ny bro över Göta älv förbinder centrala Trollhättan och resecentrum med Vårvik, och centrum ligger knappa kilometern bort. Bron utgör en viktig länk i stadens övergripande system vilket både innebär en ökad robusthet för den övergripande infrastrukturen i Trollhättan men även promenad- och cykelavstånd till stadskärnan med dess utbud.

STRUKTUR MED NATUR

Naturmiljön och fladdermössens habitat ges stor plats och värnas i den nya stadsdelen. Platser för friluftsliv och rekreation präglar tydligt området och är integrerat i den tillkommande bebyggelsen. Andra ekosystemtjänster har synliggjorts genom gestaltningen. Vegetation utmed gator och på bostadsgårdar bidrar till ökad biologisk mångfald, hantering av dagvatten, temperaturreglering och luftrening.

Huvudgatan har jämte trafikfunktioner även en roll att utgöra en blå-grön länk genom området, en länk för vatten samt för växter och djur. Växtligheten längs med stråket bidrar till en rikare upplevelse. Dagvattenhanteringen synliggörs och bidrar tillsammans med förträdgårdarna till att skapa en kvalitativ och grönskande miljö längs med gator och blir på så sätt integrerat i den tillkommande bebyggelsen. Den synliga dagvattenhanteringen bidrar tillsammans med växtbäddar och trädplanteringar till att skapa en pedagogisk förståelse för olika kretslopp.

Bebyggelsen utförs i varierad struktur och skala. I den bearbetade planen har bebyggelsen och kvarteren gett en rymd som håller samman området och förenklar orienterbarheten. Den uppluckrade kvartersstrukturen ger inblickar till gårdens grönska och ger utblickar till naturen och älven.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH ANALYS

Översiktsbild över området invid Göta älv och relationen till centrala Trollhättan.

EN NY STADSDEL

Området som ska utvecklas till den nya stadsdelen Vårvik ligger väster om Göta älv, ca en kilometer från centrala Trollhättan. Området består i huvudsak av det tidigare industriområdet Stridsberg & Biörck, samt rekreationsområdet Knorren. Delar av området är idag stängda för allmänheten och det saknas direkt koppling till centrala Trollhättan, något som bidragit till att området uppfattas som perifert.

En viktig avsikt med den fördjupade översiktsplanen var att tillgängliggöra området för allmänheten. Detta görs dels genom att skapa en attraktiv strandpromenad, och dels genom att öppna det tidigare stängda industriområdet med sina kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Med en ny bro strax norr om befintlig järnvägsbro skapas en direktkoppling till stadens centrala delar, resecentrum och Hjulkvarnelund.

I den fördjupade översiktsplanen konstateras att områdets främsta värden ligger i naturen, den värdefulla industrikulturmiljön, närheten till stadskärnan samt läget invid älven. Det är därför viktigt att bebyggelsen och de publika områdena utvecklas med hänsyn till de värdefulla natur- och kulturvärdena samt bidrar till att tillgängligheten till dessa förbättras för Trollhättebor i allmänhet.

Stora delar av skogspartierna och de gångstråk som idag utgör en viktig del av rekreationsområdet Knorren kommer att behållas och vidareutvecklas liksom stråken utmed älvstranden. Målsättningen är också att bibehålla och restaurera så många av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna som är möjligt och därmed möjliggöra för nya verksamheter.

FÖRÄNDRINGAR GENTEMOT FÖP

Efter att den fördjupade översiktsplanen antagits har fler utredningar gjorts och strukturskissen har successivt vidareutvecklats. De större förändringar som gjorts gentemot FÖP:en är:

- Huvudgatans sträckning från brofästet till Vårviks-rondellen har ändrats till en mjukare linjedragning.
- Lokalgatorna har justerats allt eftersom utformningen av kvarteren har ändrats.
- Gatornas utformning och gestaltning har justerats.
- I FÖP:en benämns Delområde Knorretorpet som kv. Strandpromenaden och Delområde Knorren som kv. Kanalen.
- För att inte inkräkta på dammfladdermusens livsmiljö placeras lekplatser, grillplatser m.m. längre in i området istället för längs med strandpromenaden.
- Kvarterens placering och utformning har ändrats för att bättre kunna anpassas till terrängen och förenkla markanvisning/kvartersuppdelning.
- En kommunal badplats kommer inte att anläggas men hundbadplatsen blir kvar.
- En ny busshållplats lokaliseras centralt i området.
- Kommunala verksamheter placeras i huvudsak i gatuplan längs med huvudgatan.

Illustrationskarta och volymstudie från den fördjupade översiktsplanen från 2017. Trollhättan kommun.

LANDSKAPSBILD

Vårviks karaktär präglas av den trädbevuxna höjdrygg som ligger parallellt med älven och som delar området i två storleksmässigt relativt likvärdiga kilar av flackare terräng. De två kilarna har liten eller ingen visuell kontakt med varandra men sammankopplas av många gångstigar som går längs med och över höjdryggen. De två låglänta partierna har relativt olika karaktär.

Det södra området präglas av det gamla industriområdet samt kontakten med älven. Älvsidan bildar här ömsom vikar och ömsom trädbevuxna uddar med inslag av berg i dagen. Den del som inte är bebyggd har iordningställda gräsmattor med inslag av solitära lövträd.

Det norra området är obebyggt och löper längs med Vänersborgsvägen och sträcker sig fram till älven i dess nordöstra del. Terrängen består till större delen av skog, iordningställda fotbollsplaner och invid Vänersborgsvägen en trädbevuxen våtmarkszon. Centrala Trollhättan upplevs som mer avlägset här då man inte längre har en visuell koppling med staden utan den dominerande landskapsbilden är huvudleden, hagmark, skog och till mindre del även älvsraket och älvskontakten i nordost.

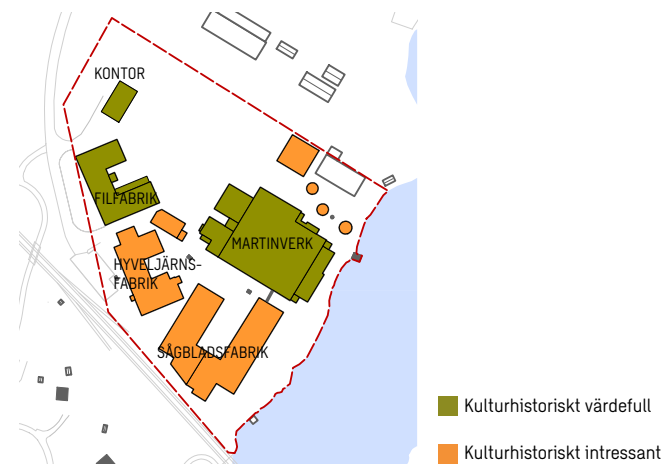
BEFINTLIG BEBYGGELSE

Befintlig bebyggelse i området består av gamla industribyggnader som utgjorde den mekaniska verkstaden Stridsberg & Biörck. Produktionen av sågblad m.m. har sedan länge upphört, men kvar finns en rad byggnader med en utpräglad och tidstypisk arkitektur som bedömts som kulturhistoriskt värdefull respektive kulturhistoriskt intressant. Förhållandet mellan byggnaderna och de platsbildningar som bildas har också bedömts som kulturhistoriskt intressant. Merparten av byggnaderna härrör från tidigt 1900-tal, med vissa mindre tillägg från 1950- och 1960-talen.

Byggnaderna har fasadmateriell i tegel och puts, en del är i rött tegel och en del i ljus puts eller som i fallet med den gamla kontorsbyggnaden, en kombination av de båda.

I den fördjupade översiktsplanen beskrivs att ny bebyggelse ska ta hänsyn till strukturen på platsen men att den nya bebyggelsen gestaltningsmässigt bör representera sin samtid och därmed skapa en kontrast på platsen. Kontraster behöver emellertid inte nödvändigtvis handla om stora gester, avvikande former och/eller material. Det finns många detaljer och formspråk hos de gamla byggnaderna att inspireras av och omtolka. Även materialmässigt finns det anledning att delvis koppla den nya bebyggelsen till den gamla för att skapa en flytande övergång mellan gammalt och nytt men som ändå kontrasterar.

De befintliga byggnaderna är till sin storlek som ett kvarter i sig, vilket möjliggör förtätning med nya kvarter nära inpå utan att det förstör miljön. Trots det storskaliga finns det dock en detaljrikedom och omtanke i den lilla skalan – den mänskliga skalan, på byggnaderna.

Bilden visar vilka av industribyggnaderna som är kulturhistoriskt värdefulla/intressanta och som redovisades i FÖP:en (2017). Sedan dess har sågbladsfabriken rivits, delar av hyveljärnsfabriken samt oljecisterner.

Hyveljärnsfabriken uppe på en höjd. Del av Hyveljärnsfabriken är nu rivna.

Martinverkets karaktäristiska fasad mot älven.

Martinverket med tillbyggnader (nu rivna).

Smal gränd mellan Martinverket och platån där sågbladsfabriken tidigare låg.

Trappan upp från bryggan vid Martinverket. Vid saneringen av området har trappan tagits bort.

De södra strandängarna.

Entrén till området väster ifrån med Filfabriken till vänster i bild.

Bilder från industriområdet Stridsberg & Biörck.
Platsbesök i november 2018 och april 2019. Foto: Sweco/Trollhättan Stad

Byggnad som tidigare användes som kontor.

Strandpromenaden leder ut till en liten ö via en träbro.

Varierad vegetation på höjdryggen.

Fabrikerna med sina rundade tak och utsmyckningar.

Rikt detaljerad gavel på Filfabriken.

Ett av de många fina rekreationsstråken.

Ekar markerar början på höjdryggen.

GRÖNSTRUKTUR OCH REKREATION

Vårvik består i dagsläget till stor del av skogsmark och här finns anlagda fotbollsplaner. Inom området finns en stor variation av flora och en grönstruktur som kopplar till omgivningen. Strandzonen har en varierad grad av öppenhet med större dungar av lövträd och sly varvat med längre partier av vattenkontakt. Längs med höjdryggen i områdets mitt finns en relativt tät barrskog som glesas ut i mötet med ängarna och fotbollsplanerna runtom. En luftig talldunge möter barrskogen och strandzonen på en liten höjd och markerar också entrén söderifrån till de norra vikarna med sina öformationer i älven. Längs områdets nordvästra gräns, längs med Vänersborgsvägen, finns en våtmark som delvis är trädbevuxen.

Strandzonen bedöms ha klass 2 i naturvärde på grund av sin betydelse för fladdermössens livsmiljö, och ska i princip lämnas orörd. Tallskogen och våtmarken bedöms ha ett påtagligt värde för den biologiska mångfalden och exploateringen av området bör göras med hänsyn till detta, särskilt våtmarken som är en viktig livsmiljö för bl.a. hackspettar.

Inom området finns ett stort sammanhängande rekreationsområde med många olika alternativa gångvägar. I dagsläget är dock den södra delen av strandzonen stängd för allmänheten då den ligger inom Stridsbergs och Biörcks stängslade område. Dessutom har det bildats en höjdskillnad mellan den södra och den norra delen genom att fyllnadsmassor tillförts industriområdet vilket ytterligare särskiljer de olika delarna. I och med att marken ska saneras och området ska exploateras och öppnas för allmänheten kommer en större sträcka av strandzonen att bli tillgänglig för rekreation.

Grönstruktur och naturtyper

Strandzonen

Den karaktäristiska tallvegetationen invid vattnet

Tätare skog på höjdryggen

INFRASTRUKTUR

Vårvik avgränsas av järnvägen i söder och av Vänersborgsvägen i nordväst. En ny bro kommer att koppla stadsdelen till centrum via Hjulksvarnelund. Tillgängligheten till området blir därmed hög och stadsdelen som växer fram ligger nära både stadskärnan, knutpunkter för kollektivtrafik och centrala trafikstråk. Det finns därmed goda förutsättningar för mer hållbara resor med gång, cykel eller kollektivtrafik vilket markant kan minska beroendet av biltransporter. I den nya stadsdelen uppmuntras och stöds hållbar mobilitet samt delningsmodeller. Särskilda parkeringar för fordon som delas föreslås på lättillgängliga platser i området. Järnvägen är klassad som riksintresse och utvecklingen av den nya stadsdelen tar hänsyn till riksintresset genom att bebyggelse lokaliseras utifrån de riktlinjer som Trollhättans Stad antagit för riskavstånd från järnväg.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Idag kan man ta sig till Vårvik till fots och med cykel via den gång- och cykelbana som löper längs med järnvägsbronns södra sida. Sikten och kapaciteten är delvis begränsad på bron eftersom gång- och cykelbanan är krökt vid brofästena. En gångtunnel leder sedan vidare in i området. Området nås norrifrån via Vårviks rondellen på en gata med blandtrafik där gång- och cykeltrafik får samsas med övrig trafik. De flesta övriga vägar inom området utgörs idag av gång- och cykelvägar, något som delvis kommer att förändras då tillkommande bebyggelse behöver kunna angöras även med bil. Området kommer dock fortsatt att utformas för hög framkomlighet för gång- och cykeltrafik. Den nya bron som planeras kommer att ha ett generöst utrymme för gång- och cykel och i och med den nya genare kopplingen blir både tillgängligheten och kapaciteten god för gång- och cykeltrafik till och från Vårvik.

KOLLEKTIVTRAFIK

Idag finns det två hållplatser i anslutning till området, en som ligger cirka 300 meter norr om området och en som ligger i den södra delen. Det planeras nu för en hållplats inne i området, längs med huvudgatan, vilket innebär att alla boende inom området kommer ha högst 400 meter till en hållplats. Om bussar med hög turtäthet förläggs här så finns god möjlighet för invånarna i den nya stadsdelen att använda kollektivtrafiken för vardagsresor och som koppling för längre pendling, något som är av vikt för att minska behovet av egen bil.

En centralt placerad busshållplats stärker Trollhättbornas tillgänglighet till kulturmiljön, till rekreations- och friluftsområdet och till Vårvik som helhet. Hållplatsen kan även bidra till en ökad upplevd trygghet då det innebär att platsen befolkas över en större del av dygnet.

MOTORTRAFIK, GATOR OCH VÄGAR

Vänersborgsvägen löper längs med områdets västra gräns och kopplar till stadsdelen via Vårviks rondellen. Vänersborgsvägen har en årsdygnstrafik på 10 500 fordon. Eventuellt kommer det att behövas en bullerskärm längs delar av Vänersborgsvägen för att skydda den nya bebyggelsen. Parkeringsdäcket och p-huset utgör också bullerskydd.

Då området i dagsläget inte medger någon genomfartstrafik och då rekreationsområdet utgör en relativt liten målpunkt, är biltrafiken in till området begränsad idag. När den nya bron är på plats och då området är utbyggt kommer kopplingen till Vänersborgsvägen via Vårviks rondellen vara en viktig angöringspunkt in till, och ut från området. Gestaltningen av entrépunkten är därför viktig för signalera områdets front och första intryck.

Bild på befintlig järnvägsbro över älven.

FLADDERMÖSSENS VÅRVIK

I samband med framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för Knorren och Hjul kvarnelund gjordes ett flertal fladdermusinventeringar för det aktuella området. I Trollhättan finns ett stort antal av landets fladdermusarter och inventeringar visar att det finns en regelbunden förekomst av dammfladdermus utmed Göta älv, att fladdermusfaunan är artrik och att närområdet huserar koloniplatser för vattenfladdermus och stor brunfladdermus. Samtliga fladdermöss är fridlysta och omfattas av fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen, och särskild hänsyn ska därför tas i planeringen och exploateringen av området så att negativ påverkan på fladdermössens livsmiljö uteblir eller minimeras.

Dammfladdermusen jagar över stora vattenspeglar. Områdets värde för framförallt fladdermöss relateras till Göta älvs rika insektsproduktion, förekomsten av strandskogsbestånd av lövträd samt inslagen av äldre lövträd, där särskilt de med håligheter är av vikt för fladdermössen. Att värna och bibehålla dessa miljöer relativt opåverkade är därför ett krav vid den kommande exploateringen.

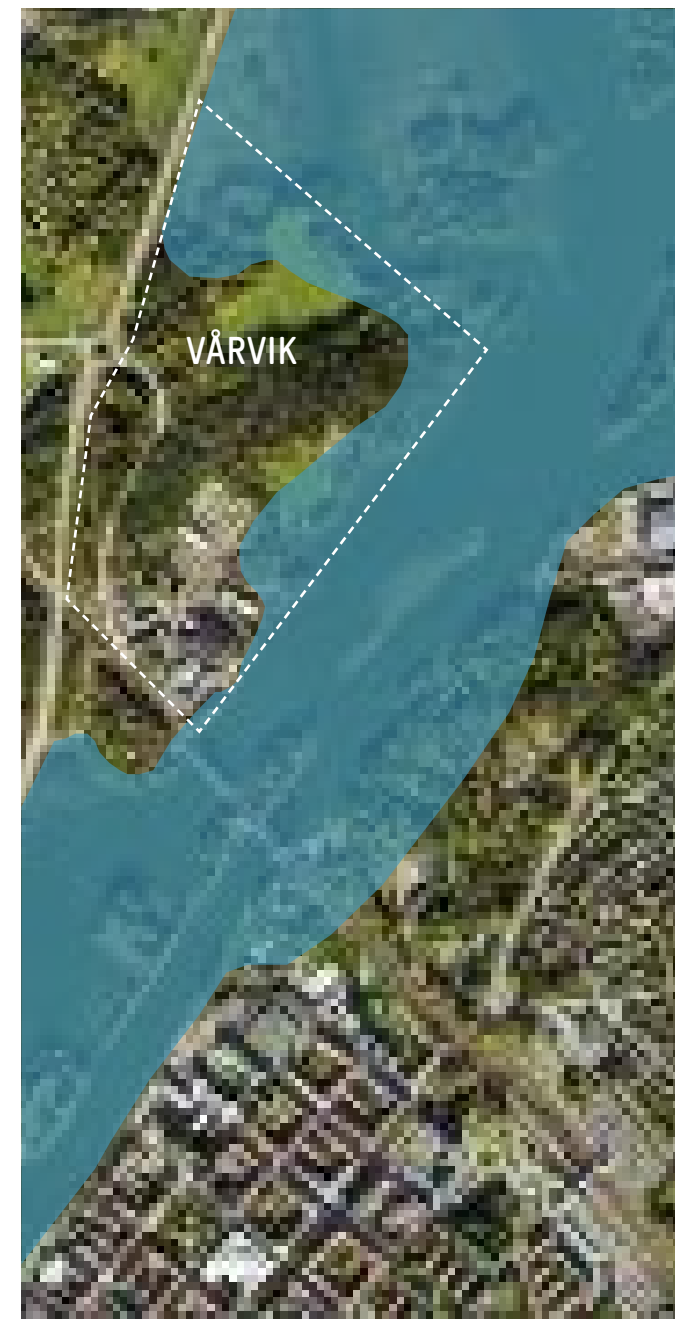
Ur ett gestaltningsperspektiv innebär detta främst restriktioner avseende belysningen i området, framför allt under sommarhalvåret – från april till oktober – då fladdermusen är aktiv. Anledningen är att fladdermöss på olika sätt påverkas av artificiell belysning. Generellt kan sägas att för fladdermössens del är det en fördel om det är mörkt, något som står i kontrast till den upplevda tryggheten för människor. Gestaltningen av området tar fasta både på fladdermössens behov av mörker likväl som människors behov av ljus. Gestaltningsidé och princip för allmän plats och kvartersmark beskrivs närmare i kommande kapitel. Ett belysningsprogram är speciellt framtaget för stadsdelen.

<http://www.sverigesnatur.org/natur/vinterhang-for-langoron/>

Att strandzonen är bevuxen med träd och även har partier med buskvegetation är viktigt för fladdermössen och för de insekter fladdermössen lever av.

Kartan visar livsmiljö (födosöksområde) för dammfladdermus - blå markering.

BEGRÄNSNINGAR

Införe exploateringen av området finns diverse problematik som kommer hanteras innan det kan uppföras nya byggnader. Åtgärder berör sanering samt säkra för ras- och skredrisk. Det finns även yttre påverkan som man behöver ta hänsyn till. Vårvik påverkas utifrån av en väg för farligt gods, en järnväg för farligt gods samt en angränsande bensinstation. Det är framförallt i den södra delen av området, vid de befintliga byggnaderna på Stridsberg & Biörcks gamla industriområde, som detta begränsar vilken typ av funktioner som kan bli aktuella på platsen. Riskbilden gör att det inte är lämpligt att placera t.ex. bostäder här och att särskilda tekniska åtgärder måste vidtas inom ett visst avstånd från transporter av farligt gods. Riskfrågan kommer hanteras mer utförligt i de detaljplaner som berörs och nödvändiga åtgärder och bestämmelser kommer att anges.

BULLER

Vårvik är utsatt för buller från flera håll. De främsta källorna till trafikbuller är trafik på Vänersborgsvägen samt järnvägen. För att begränsa bullrets spridning och påverkan på boende i stadsdelen är bebyggelsens struktur viktig så att bostäder i bullerutsatta lägen byggs med en tyst sida. Utmed Vänersborgsvägen och järnvägen uppförs en bullerskärm i parkeringsanläggningarnas förlängning.

FÖRORENAD MARK

Inom området har det tidigare bedrivits tung industriverksamhet, något som resulterat i att mark och delvis även byggnader i den södra delen av området är förorenade av tungmetaller, olja och PAH. Innan ny bebyggelse kan uppföras eller andra funktioner etableras så kommer marken att saneras eller på andra sätt avskämmas så att de farliga ämnena inte

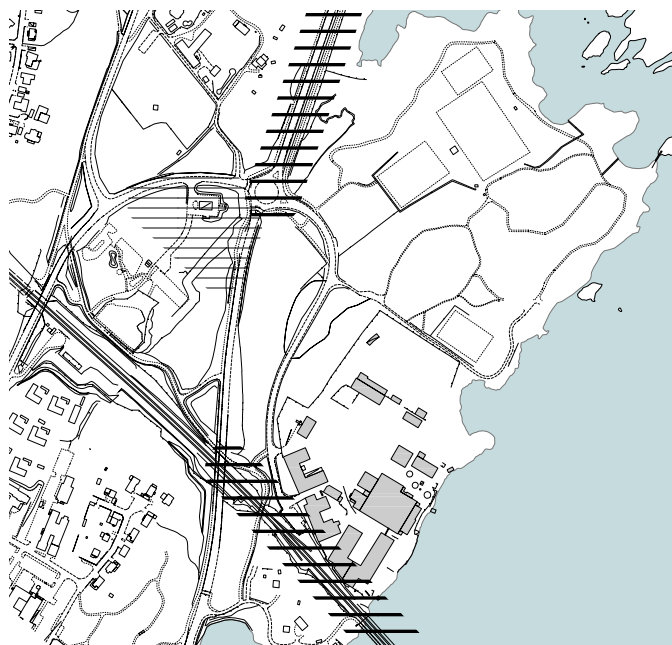
kommer i kontakt med människor, djur och marklevande organismer. Saneringen innebär att 2-3 meter av de förorenade massorna schaktas bort och ersätts med rena massor.

RAS- OCH SKREDRISK

Där det finns förorenad mark föreligger också en ras- och skredrisk och stabiliserande åtgärder krävs innan man kan exploatera området. Detta kommer att göras i samband med marksaneringen.

STRANDSKYDD

Ett strandskydd om 100 meter finns längs med älvsstranden. Inom ramen för detaljplanearbetet kommer strandskyddet att upphävas i Stridsbergområdet samt

Skrafferat område får inte bebyggas utifrån den riskbild som finns kring transporter/hantering av farligt gods.

reduceras i detaljplanen för Knorretorpet. Strandskyddet prövas i detaljplanerna och i en särskild lokaliseringstudering.

DAGVATTEN

I samband med arbetet med den fördjupade översiktsplanen gjordes en översvämningsskartering för området i syfte att analysera kritiska punkter vid hårt skyfall och med en situation där dagvattensystemet är fullt. Resultatet visade att det är främst området söder om Vårviks rondellen samt cykelvägen under järnvägsbron som ligger i riskzonen. Då vi troligtvis går mot ett instabilare klimat finns det anledning att generellt planera för större kapacitet på dagvattenhanteringen och att arbeta med system som har en viss buffrande funktion, gärna kombinerat med växtlighet.

Bilden visar översiktligt var det finns ras- och skredrisk samt område som bedömts som mest förorenat/utfyllt med förorenade massor (skrafferat område).

GESTALTNINGSIDÉ & STRUKTUR

HELHET

Stadsdelen Vårvik gestaltas med utgångspunkt ifrån två karaktärgivande element som tillvaratas; dels den kulturhistoriskt intressanta industrimiljön, och dels naturmiljön med höga rekreativvärden som är mycket uppskattad lokalt. Vattenkontakten är påtaglig i hela området och vegetationen uppvisar stor diversitet. Det kulturhistoriska värdet skapar tillsammans med rekreativvärdet en unik kvalitet och gör området rikt på upplevelser. Stadsdelen består av ett stort sammanhängande rekreativområde samt tre bebyggelse- delar som gestaltas med olika särdrag. Material och färgskala i den kulturhistoriskt intressanta miljön utgör grundpalett för den nya bebyggelsen. Gemensamma grunddrag håller samman helheten medan färgteman varierar och skapar identitetsskapande uttryck.

STRUKTUR SOM TILLGÄNGLIGGÖR

Strukturen i den nya stadsdelen syftar till att åstadkomma hög tillgänglighet till dess delområden samt till grönområdena och strandzonen, framför allt för gående och cyklister. Det är enkelt att röra sig mellan kvarteren i ett offentligt rum som genom strukturen blir lättorienterat. Tillgängligheten för gående och cyklister blir hög i området och cykelparkeringar återfinns på strategiska platser. Fordonstrafiken ges relativt hög framkomlighet; körfälten är breda och närmast Vårviks- rondellen finns vänstersvängfält för att undvika köer ut i rondellen. Buss trafikerar nya huvudgatan och stannar på egen hållplatsyta. Gestaltningen av området innebär att den industrihistoriska miljön bevaras och att dess synlighet från olika håll framhävs. De nya bostadshusen organiseras i halvöppna kvarter som följer och möjliggör en anpassning till den varierade terrängen. Det finns

utrymme för komplementbyggnader och gemensamhetsbyggnader på gårdarna. Den gröna höjdryggen som löper parallellt med älven, hålls fri från bebyggelse för att främja fortsatt rekreation- och friluftssändamål. Höjdryggen innebär också att den nya bebyggelsen har naturen 'runt knuten' – från alla kvarter är det nära till promenadstråk och naturupplevelser. Den huvudsakliga byggnadshöjden är fem till sex våningar med markörer av högre byggnader i åtta till tolv våningar vilka placeras i rytmisk relation till varandra. Taklandskapet är karaktärsdanande och blir viktigt för helhetsintrycket. Lamellhusen har överlag sadeltak och omsorgsfullt utformade gavlar vilket ger karaktär åt området. Ett fåtal byggnader tillåts få platta tak, dessa utformas som gröna tak eller som generösa takterrasser. Kvarteret vid brofästet markerar områdets front mot älven. Därefter öppnas sikt fält från huvudgatan mot det före detta kontoret och andra kulturhistoriskt intressanta byggnader vilka får nya funktioner. Den industrihistoriska närvaron förstärks och blir exponerad genom att dessa byggnader synliggörs från gatan och att de används för att avgränsa och rama in de nya platsbildningarna. Arvet från Stridsberg & Biörck kan leva vidare i den nya stadsdelen.

DET GRÖNA GES NATURKARAKTÄR

Området gestaltas så att grönska blir tydligt närvarande och synligt i hela området. Vegetationen ges naturkaraktär snarare än parkkaraktär, något som knyter an till övriga delar av Trollhättan. Generellt väljs arter som finns naturligt i området eller lätt förädlade versioner av dessa. Olika form och storlek på buskar och träd bidrar också till naturkaraktären. Som gatuträd används en variation av arter. Dagvattenstråket längs huvudgatan gestaltas med hög variation; buskar, träd och fältskikt med arter som bidrar till hög biologisk mångfald.

ILLUSTRATIONSKARTA

FYRA DELOMRÅDEN

Stadsdelen kommer i framtiden utgöras av fyra delar.

KNORRENS REKREATIONSOMRÅDE – består av strandzonen längs älven, ett våtmarksområde invid Vänersborgsvägen samt den centrala, gröna höjdryggen. Rekreatiomsområdet innehåller flera olika vegetationskaraktärer vilka bevaras och på olika sätt förstärks. Från huvudgatan nås Knorrrens rekreatiomsområde från flera punkter och en särskild entrépunkt ordnas vid höjdryggen. Utmed strandstråket placeras bänkar och sittgrupper. Hundbadet i norr blir kvar.

STRIDSBERGS – utgörs av det tidigare industriområdet vilket som helhet är klassat som riksintresse för dess kulturmiljövärden. Här ingår även kvarteren invid huvudgatan/brofästet samt de tre kvarteren mellan Vänersborgsvägen och den nya huvudgatan. Parkeringsdäck/parkeringshus/kontor skärmar av buller från järnväg och Vänersborgsvägen. Centralt i området placeras en ny busshållplats. Befintliga industribyggnader renoveras och byggs om för att inrymma nya verksamheter.

KNORRETORPET – utgörs av bebyggelse placerad strax söder om höjdryggen. Tre punkthus med bostäder placeras närmast höjdryggen och lägre hus mot älven. Byggnaderna hakar tag i den gröna höjdryggen och håller en tydlig distans till vattnet. Byggnader ligger med vidsträckt utsikt över älvrummet.

KNORREN – utgörs av tre kvarter i dalsänkan mellan Vänersborgsvägen och höjdryggen. En rad med fyra punkthus placeras intill våtmarken vid Vänersborgsvägen. Invid höjdryggen finns ett kvarter med offentlig verksamhet, vård- och omsorgsboende samt förskola. Innersta kvarteret utgörs av bostäder; ett punkthus i kvarterets nordvästra hörn och lägre byggnader vid de öppna fälten som utgör del av Knorrrens rekreatiomsområde.

KNORREN

KNORRETORPET

STRIDSBERG

TORGET

FILFABRIKEN

BRÖFÄSTET

MARTINVERKET

PLATÅN

Illustration PeGe Hillinge

PeGe Hillinge
2020

Vy från nya bron mot Vårvik. Skissen visar en möjlighet för hur det kan komma att se ut. Illustration PeGe Hillinge.

ANTAL LÄGENHETER OCH LOKALYTA

Med den struktur och de byggnadshöjder som skisserats får nya Vårvik ca 1490 lägenheter (räknat utifrån 100 m² bruttoarea (BTA) per lägenhet).

Utöver illustrerad våningshöjd är tanken att med ett förhöjt väggliv (d.v.s. en något högre vindsvåning) kan man även inrymma lägenheter i vindsvåningen under sadeltaken på lamellhusen. Detta tillför en variation till området i höjd och uttryck. Denna bruttoarea är medräknad och ingår i de ca 1490 lägenheterna. I den illustrerade våningshöjden är också eventuell indragen våning medräknad.

I detaljplanen för Knorren (norr om höjdryggen) ryms ca 240 lägenheter. I Knorretorpet (söder om höjdryggen) ryms ca 265 lägenheter. Detaljplan Stridsberg innehåller ca 580 lägenheter i delområdet som ligger norr om industribyggnaderna och ca 400 lägenheter återfinns öster om huvudgatan.

I Vårvik som helhet finns verksamhetsyta som uppgår till drygt 28 300 m², något beroende på hur de äldre industribyggnaderna kommer att användas i framtiden. Verksamhetsyta återfinns dels i de tidigare industribyggnaderna och dels i nya byggnader på platån i Stridsberg (ca 10 000 m²). Utmed huvudgatan finns även verksamhetsytor i byggnadernas bottenvåningar (ca 5 000 m²). I Knorrenområdet är en större förskola och ett vård- och omsorgsboende med verksamheter i bottenplan lokaliserat. Även vid entrétorget är det tänkt verksamheter i bottenplanet. Totalt ca 13 250 m² för delområde Knorren.

Parkeringsstalet för det illustrerade förslaget är 0.6 som utgångspunkt (d.v.s. 0.6 parkeringsplatser per lägenhet). Med olika insatser för mobilitetslösningar (bilpool och hyr-/lånecyklar m.m.) kan parkeringsstalet komma att justeras. Tillgången på parkeringsplatser inom kvartersmark blir störst i Stridsbergsområdet och lägre i Knorretorpet och Knorren. Parkeringsplatser anläggs dessutom längs gatorna (inom allmän plats) och dessa återfinns utspritt i hela stadsdelen. Förhoppningen är att Vårviks centrumnära läge, den goda tillgängligheten till kollektivtrafik och de goda förutsättningarna för att gå och cykla ska minska behovet av privatägda bilar i Vårvik.

KVARTER OCH BYGGNADSHÖJDER

Byggnadshöjderna i den nya stadsdelen ligger i huvudsak på fem och sex våningar men det finns inslag av både högre liksom lägre bebyggelse. I norra delen av Stridsbergsområdet finns exempelvis möjlighet att uppföra stadsradhus. I merparten av byggnaderna ges också möjlighet till ett förhöjt väggliv, en högre vindsvåning (där det är sadeltak). Det möjliggör bostäder i vindsvåningarna. Antingen som separata lägenheter eller som etagelägenheter. Flera av kvarteren inrymmer också en högre byggnad, utformat som ett punkthus.

Punkthusen i Knorretorpet är i tio våningar och i Knorren är de åtta och tio våningar. Punkthusen i norra Stridsberg är i tolv våningar och skapar en inramning till området. Punkthusens placering i stadsdelen är vald så att det skapas en rytmi i området och en relation till den skogsbeklädda höjdryggen. I och med de nya detaljplanerna kommer stadsdelen Vårvik således utvecklas med nya byggnadshöjder som Trollhättan inte har i övrigt. Viktigt är att hantera stadsbild, skuggverkan, solförhållanden på bostadsgårdar samt påverkan på mikroklimat för att säkerställa tillräcklig kvalitet.

Allmän plats

PRINCIPER ALLMÄN PLATS

ÖVERGRIPANDE GESTALTNING

I den nya stadsdelen utgörs allmän plats av gator, ett samlande torg invid den f.d. filfabriken, en mindre park samt rekreationsområdena (där framför allt strandzonens gestaltning beskrivs här).

I det tidigare industriområdet skapas en diversitet av offentliga rum utöver torget. Det är nu klarlagt vilka byggnader som kan sparas och renoveras. Sågbladsfabriken och del av hyveljärnsfabriken på platån närmast järnvägen och älven har rivits. Av programmet framgår hur de gamla byggnaderna och intilliggande platser ska hanteras och hur nya tillägg kan göras. De gemensamma karaktärsdragen för allmän platsmark i stadsdelen är:

- Tydliga gestaltningskaraktärer där huvudgata samt torget och den centrala parken invid de kulturhistoriska byggnaderna ges en välordnad stads-karaktär medan de lummiga strandstråken gestaltas med tydlig naturkaraktär och lågmäld möblering.
- Enhetlig belysning, möblering och markbeläggning i hela stadsdelen, undantag för torget inom Stridsbergs.
- Återkommande element utmed gator såsom kantstensparkering, cykelställ och trädplantering gestaltas på liknande sätt i alla delområden för att skapa en sammanhållen helhet med rika upplevelsevärden.
- Huvudgatan har dels välordnade trädplaneringar utmed gatan samt kompletterande plantering i kombination med dagvattenhantering som ges en friare karaktär. Det ska vara en blandning av arter, en mångfald och biodiversitet som lockar pollinatörer och insekter samt har ett litet bevattningsbehov. Arter ska också ge intressanta årstidsväxlingar.
- Lekplatser och grillplatser gestaltas med utgångspunkt från den lokala platsen och kan med fördel ha ett naturtema.

STRIDSBERGS – KULTURHISTORISKT INTRESSANT MILJÖ

Centralt i området lokaliseras ett torg, invid f.d. filfabriken som tillsammans med parken utgör en central mötesplats. Byggnaden skapar en naturlig inramning av torget med sin omfattande u-form. Fabrikens karaktäristiska gavlar vänder sig mot den nya huvudgatan och ramar in det nya torget. Torgytan beläggs med marktegel i varma kulörer, liksom de stråk som länkar till huvudgatan respektive övriga kulturhistoriskt intressanta byggnader. Torget och parken skapar ett öppet rum för vistelse och blir en viktig mötesplats för stadsdelen. På torget kan eventuellt en servicebyggnad/kiosk/paviljong placeras som blir en målpunkt och bidrar till att skapa en känsla av ett inre och ett yttre torg. Parkeringsplatserna framför Martinverket är främst för besökare och verksamheter. Det är en hårdgjord flexyta som helt eller delvis också kan användas för olika arrangemang, tillfällig handel/marknader eller som servicepunkt för fordon kopplade till delningssystem för hållbar mobilitet. Marktegel i varma kulörer markerar p-platser och cykelparkering. Strandzonen nås enkelt från torget och terrasserna mot älven är tillgängliga för allmänheten.

Framför den tidigare kontorsbyggnaden skapas en park som övergår i torget. Parkens karaktär är strukturerad och stadsmässig samt förses generöst med sittplatser. Här finns en lekyta som utformas i samklang med parkens gestaltning. Grusgångar varvas med upphöjda planteringar och integrerade sittmöjligheter. Ur ett trygghetsperspektiv är det viktigt att det finns översikt över parken och att den upplevs som luftig. Parken ges visuell kontakt och samhörighet med torget. Ljussättningen utformas för att skapa trygga och tillitsfulla miljöer. Platsen ljussätts genom traditionella fasadarmaturer som lyser upp byggnadernas fasader. Byggnaderna skapar därmed en inramning till de öppna platserna och stråken. Höga stolpar med strålkastare belyser torget. Parkens belysning utgörs av parklyktor med en lägre stolphöjd som knyter an till de äldre byggnaderna.

Ett grönskande torg vid Stridsberg. Mjuka markytor utgör del av dagvattenhanteringen. Lägre träd bibehåller siktlinjer.

Marktegel i varma toner.

En möjlig cafémiljö i det gamla industriområdet.

Park i anslutning inbjuder till stadsliv.

BUSS-HÅLLPLATS

NYA BOSTÄDER

NYA BOSTÄDER

cykel-parkering

entre

upphöjda plan-teringsytor

lekyta

boule

grusad lund

skulptur perennplantering

GC-stråk

upphöjd plante-ringsyta

YTTE TORG generell torgyta

MÖJLIGT LÄGE FÖR KIOSK/PAVILJONG

grusad lund

cykel-parkering

INRE TORG torghandel

upphöjd plante-ringsyta

cykel-parkering

verksamheter

bilpool

gårdsgata

+45,0

brofäste

parkering

gc-väg

aktivitetsytor

ramp

MARTINVERKET nya verksamheter

utsikts-terrass

rampgata till övre platån

cykel-parkering

+44,0

hängar-trappa

parkering

Skissplan över torget visar ett förslag till utformning. Illustration PeGe Hillinge.

Ett grönskande torg vid Stridsberg. Före detta kontoret exponeras mot huvudgatan. Skissen visar ett förslag på utformning. Illustration PeGe Hillinge

GRÖNYTOR OCH GRÖNSTRÅK

Förutom parken vid torget så finns det en mångfald av grönytor och grönstråk inom området, både gamla och nya. Stora delar av Knorrens rekreativområde bevaras, strandängarna och den centrala höjdryggen hålls fri från bebyggelse. Höjdryggen blir med sitt centrala läge som stadsdelens gröna nav. Naturkaraktären bibehålls liksom den ganska täta vegetationen. De befintliga promenadslingorna i skogen kan kompletteras med stationer för utegym liksom en iordninggjord grillplats. I Vårvik blir det enkelt att vistas ute i naturen; det finns en terränggrunda att ta ett varv på, möjlighet att styrketräna, göra en söndagsutflykt eller grilla.

Utöver lektytor vid parken och torget i Stridsbergs, så planeras för en områdeslekplats inom friluftsområdet och som förskolan i Knorren-området kan nyttja.

Den befintliga strandpromenaden kompletteras med många sittmöjligheter ut mot älven. Strandpromenaden får även en förlängning söderut förbi Martinverket vid Stridsbergsområdet, ett område som blir fullt tillgängligt för allmänheten. Denna del av strandzonen kopplas ihop med såväl platån som torget med gångstråk och trappor. Tillsammans med huvudstråket skapas en blå-grön slinga i området som erbjuder ett varierat och rekreativt grönstråk med inslag av vatten för de som rör sig och vistas i området.

Stråket som präglas av vegetation och vatten föreslås bli en delsträcka av Hälsans stig som finns i närområdet. Det är ett sätt att bättre knyta ihop stadsdelarna och underlättar för fler att röra sig till och från centrum över den nya bron och genom den nya stadsdelen. Det främjar ett utbyte mellan stadsdelar vilket är viktigt ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Vattenkontakt

Lekplats med naturkaraktär som har staket och barnsäkra grindar

Vardagsmotion kan integreras i stadsdelen

En annan sida av huvudstråket

Paus med vattenkontakt

Befintlig bro ut till en liten ö

Terränggrundan utgörs av de befintliga gångstigarna i skogen på höjdryggen. Utmed stigen anordnas stationer för utegym och grillplats etc. En områdeslekplats återfinns invid höjdryggen i kanten vid de gamla fotbollsplanerna. Här placeras också en paviljong, eventuellt med toalett, förråd eller andra faciliteter.

Det blå-gröna stråket kopplar ihop strandpromenaden, våtmarken och huvudgatan.

VÅTMARKEN

BOLLPLANER

LEKPLATS

HUNDBAD

FRIYTA

UTEGYM

TERRÄNGRUNDAN

Längs med vattnet finns flera platser för avkoppling och paus med solstolar och långbord. Strandpromenadens publika och naturnära karaktär prioriteras. För att värna fladdermössen är stråket inte belyst mellan perioden april till oktober.

PARK OCH LEKYTA

BLÅ-GRÖNA STRÅKET

TILGÄNGLIGT STRÅK –
DEL AV HÅLSANS STIG

STRANDZON MED
TERRASSER

Illustration PeGe Hillinge

GRÖNA STRÅK ATT UPPTÄCKA VÅRVIK MED

GESTALTNINGSIDÉER VÄXTLIGHET

Den naturvegetation som finns bevaras och skyddas under byggtiden. Älvstråket ska vara relativt tätt för att ge bra förutsättningar för fladdermössen. Det är också en distans mellan bebyggelsen och älvstråket här för att freda fladdermössens habitat.

I gaturummet föreskrivs diversifierad vegetation som kan ha mer av naturkaraktär snarare än parkkaraktär. Det innebär att flera olika arter och trädsorter kan användas i samma gaturum; arter som är inhemska eller har liknande karaktär. I dagvattenstråket väljs med fördel flerstammiga träd som varieras med låg vegetation och blommande sorter. Knorrens rekreativområde erbjuder redan idag olika karaktärstyper och i det fortsatta arbetet kan dessa karaktärer förstärkas ytterligare.

Växtval ska göras så att det blir en intressant skiftning och blomning över årstider så att det finns arter som kan ge ett varierat intryck för de som vistas och rör sig i det offentliga rummet. Växtligheten ska också främja pollinatörer.

LEKPLATSER

I stadsdelen anläggs en lekplats i friluftsområdet invid höjdryggen. Färger och typer av redskap ges förslagsvis naturkaraktär vilket innebär en dämpad och återhållen färgskala, gärna mycket synligt trä. Lekplatsen blir lätt tillgänglig för allmänheten, från huvudstråket via höjdryggen, eller genom Knorren eller Knorretorpet. Lekplatsens läge gör det också enkelt för förskolan att nyttja den.

Lekplatsen vid torget och parken i Stridsbergs delområde ges en mer urban karaktär i samklang med omgivningens karaktär. Gestaltningen bör utformas så att många sekundära sittplatser skapas och så att de inbjuder till vistelse.

UTEGYM

Utegyms ses som bra komplement till spring- och promenadstigarna i stadsdelen och innebär hög tillgänglighet till träningsmöjligheter och vardagsmotion. Här föreslås att stationer delas upp i lite olika lägen som ger mindre intrång på varje ställe och kan inspirera till att stationsträna. Utrustningen kan också användas för lek.

Exempel på utegym

Växtval som främjar pollinatörer

Blandad växtlighet som ger variation över årstider

BELYSNING

GATUBELYSNING

I gaturummet prioriteras trottoarer och cykelstråk belysningsmässigt samt ljus på fasaderna. Höga krav ska ställas på optik för gatuarmaturer. Genom tätare stolpavstånd och genomgående lägre ljuspunktshöjder får man mindre bländande armaturer och man motverkar störning i närområdena. Det bör vara en modern armatur som knyter an väl till de gamla byggnaderna. Det är bra om den armatur som väljs består av en familj med många olika infästningsmöjligheter. En sådan armatur öppnar för möjligheten att inom stadsdelen ha samma sorts belysning för alla gator och promenadstråk samt vid fasader vilket ger ett sammanhållet utseende och samtidigt tydlig stadsdelskaraktär. Ett belysningsprogram har tagits fram som krävställer gestaltningen mer i detalj och som också säkerställer att fladdermössens livsmiljö värnas.

PROMENADSTRÅK OCH GRÖNOMRÅDEN

Grönområdena har generellt mindre belysning än gatorna. Strandpromenaden ligger inom fladdermössens födosöksområde och negativ ljuspåverkan från artificiell belysning ska undvikas. Men då fladdermössen enbart är aktiva mellan april till oktober kan man ha säsongsbetonad belysning längs med promenaden. Under säsongen då fladdermössen är aktiva kommer belysningen inte vara tänd hela tiden, utan kommer att styras av rörelsesensorer. Även om belysningen är mer begränsad under denna tid av året är det viktigt att säkerhetsställa trygghetsaspekten för alla, i synnerhet för unga kvinnor, äldre personer samt barn.

Terränggrundan som går över höjdryggen och som ligger längre ifrån den känsliga strandzonen blir mer upplyst. Den erbjuder en annan typ av rekreativ möjlighet gentemot övriga stråk och går genom tätare vegetation.

FASADBELYSNING

Fasadbelysning används i de delar som ligger längre ifrån älvstråket och som inte stör fladdermössens miljö. Fasadbelysning ska emellertid genomgående vara nedåtriktad och användas sparsamt, den bör främst koncentreras till entréer vilka har behov av god belysning. Karaktärsbyggnader i området kan dock ha mer omfattande fasadbelysning. För all fasadbelysning gäller att den ska ha väl avbländande armaturer.

Ett ljust markmaterial är viktigt invid entréer då det innebär att det behövs mindre ljus. Även för gångstråk på gårdarna kan med fördel ljust markmaterial användas för att minska behovet av belysning.

GATOR

I den nya stadsdelen finns fyra olika gatutyper:

1. HUVUDGATAN – generösa ytor för de som går och cyklar samt ett karaktärsskapande vegetationsstråk som stödjer ekosystemtjänster. Bussen stannar vid sidan av körfälten på egen hållplatsyta. Längst i norr finns ett fält för vänstersväng in till delområde Knorren för att undvika kö i Vårviks rondellen eller vid broöppning. Gatuträd varvas med kantstensparkering och cykelparkering. Dagvattenhanteringen, det blågröna stråket, bidrar till ökad trivsel och att ekosystemtjänster integreras i den byggda miljön, t.ex. ökad biologisk mångfald, luftrening, temperaturregulering, fördröjning/rening av dagvatten samt erbjuder spridningspassage för växter och djur.

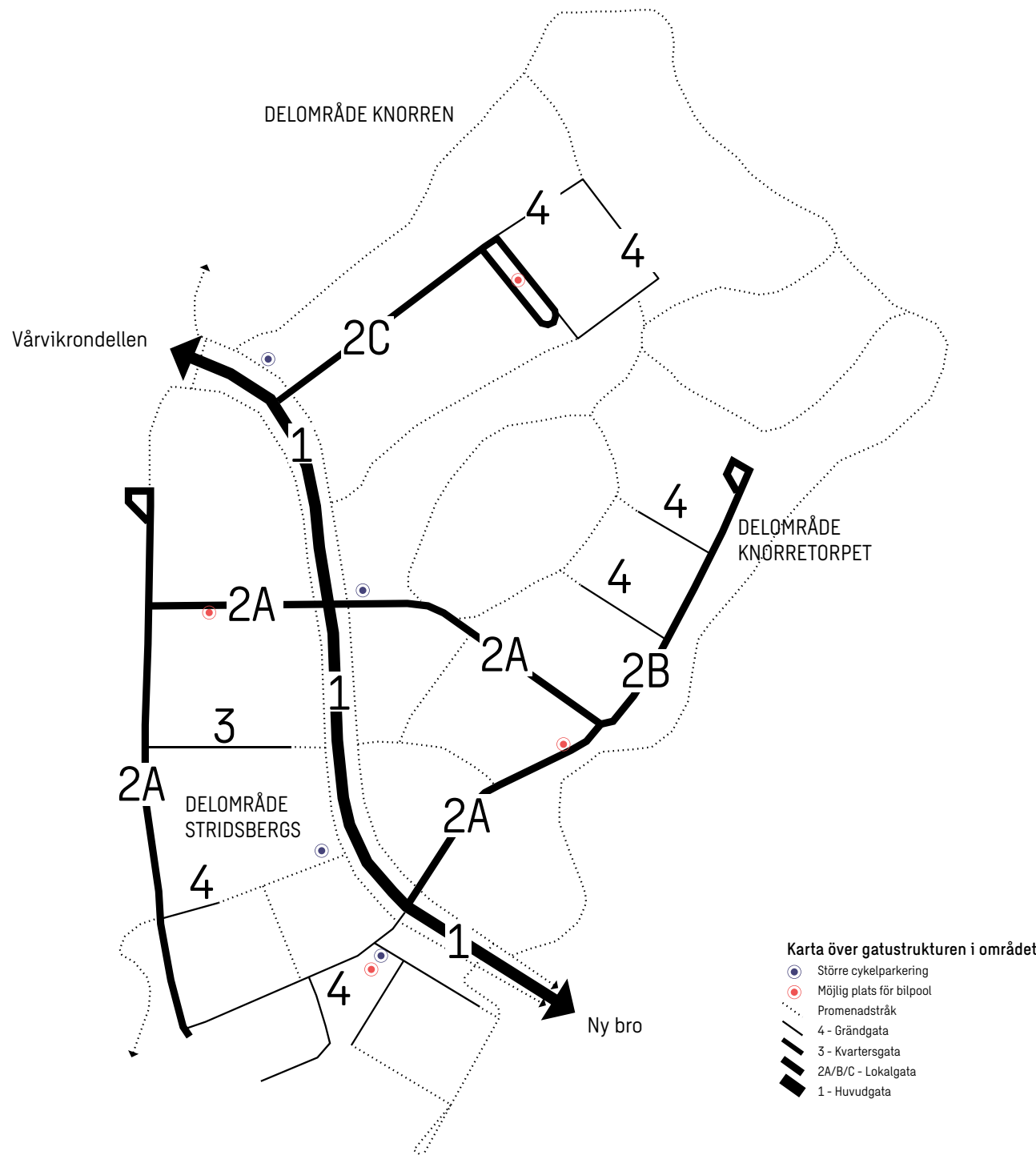
2. LOKALGATAN – utgör huvudgata för de nybyggda delområdena Knorretorpet, Knorren samt delområdet Stridsbergs. För lokalgatan finns tre varianter, A, B och C.

3. KVARTERSGATAN – återfinns mellan kvarteren i Stridsbergs. Den har grönskande förträdgårdsmark mot gatan och är lite smalare än Lokalgatan.

4. GRÄNDGATAN – är den fjärde gatutypen och den återfinns i samtliga delområdena. Det är en smal gata för angöring där all trafik sker på de gåendes villkor, ett s.k. gångfartsområde.

Samtliga gator definieras tydligt av de intilliggande byggnaderna men det finns också större släpp där gårdarna möter gatan eller där naturen bakom skymtar fram. På flera ställen ges utrymme för förträdgårdar. Entréer till bostäder och verksamheter placeras konsekvent ut mot gatorna för att öka tryggheten och ge liv åt gatorna. I stadsdelen i stort gäller låga hastigheter.

Utöver gatorna finns promenadstråk som genomkorsar större delen av grön- och rekreationsområdena samt strandzonen.

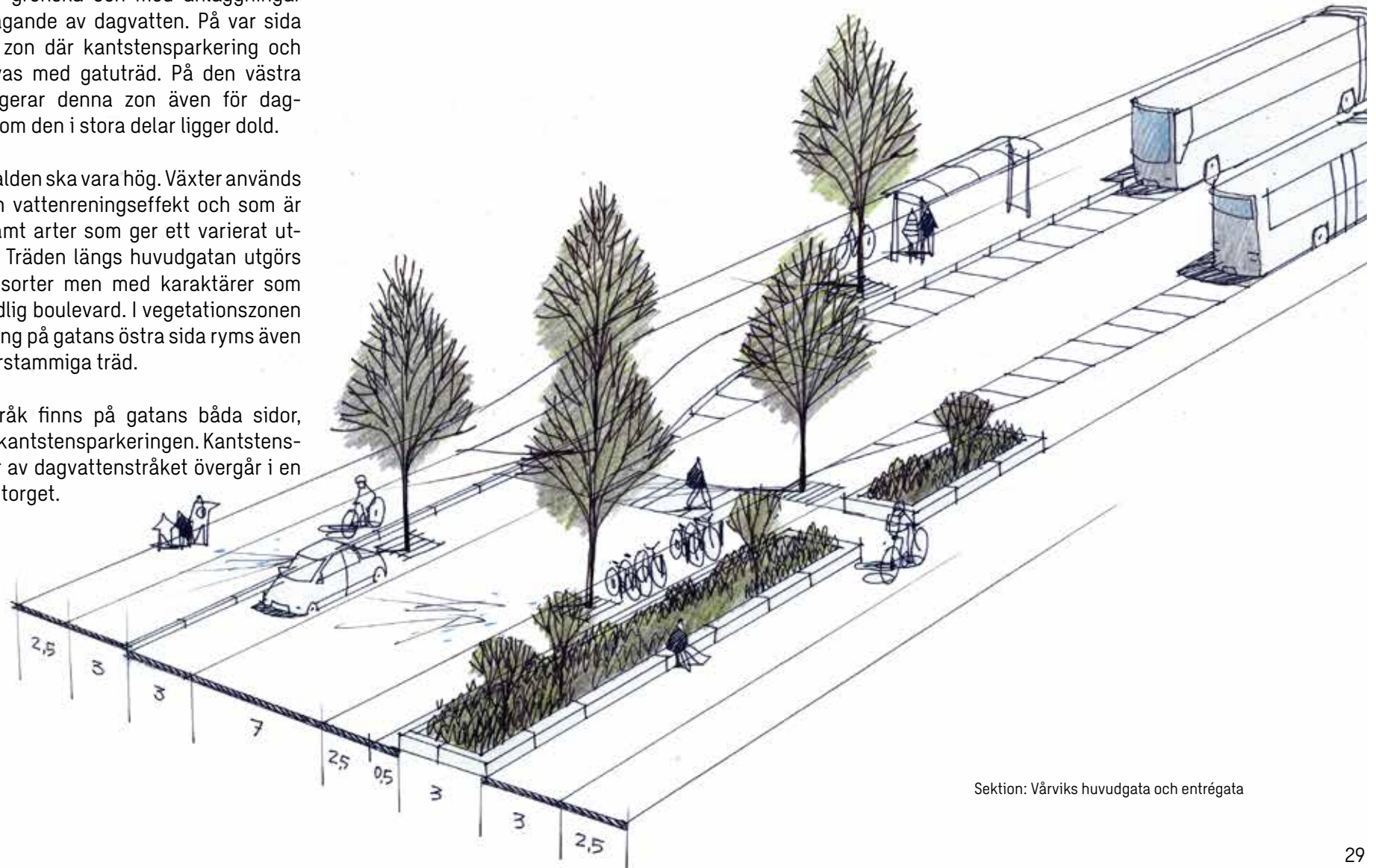

GATUSEKTION - HUVUDGATA (1)

Huvudgatan är 27 meter bred och har generösa trottoarer och cykelytor på båda sidor. Gatan utgör det centrala stråket genom stadsdelen med hög framkomlighet för fordonstrafik. Huvudgatan utgör även en viktig länk för vatten och grönska genom området som stödjer olika typer av ekosystemtjänster. Längs med större delen av stråket, på den östra sidan, finns en vegetationsyta för grönska och med anläggningar för lokalt omhändertagande av dagvatten. På var sida om körytan finns en zon där kantstensparkerings och cykelparkeringar varvas med gatuträd. På den västra sidan om vägen fungerar denna zon även för dagvattenhantering även om den i stora delar ligger dold.

Den biologiska mångfalden ska vara hög. Växter används som har god luft- och vattenreningseffekt och som är bra för pollinatörer samt arter som ger ett varierat uttryck över årstiderna. Träden längs huvudgatan utgörs av en handfull olika sorter men med karaktärer som ändå kan skapa en tydlig boulevard. I vegetationszonen med dagvattenhantering på gatans östra sida ryms även buskar och mindre flerstammiga träd.

Ett separerat cykelstråk finns på gatans båda sidor, mellan trottoaren och kantstensparkeringen. Kantstensparkeringen och delar av dagvattenstråket övergår i en busshållplats norr om torget.

Sektion: Vårviks huvudgata och entrégata

MARKMATERIAL

Trottoarerna längs huvudgatan beläggs med ljust markmaterial, exempelvis betongplattor. Körytor beläggs med asfalt. Cykelstråket mellan trottoar och kantstensparkering beläggs med asfalt och markeras med gatsten.

I parkerings- och trädgård varvas bilparkeringar, gatu-träd och cykelparkeringar. Markmaterialet mellan träden (där cyklar och bilar ställs upp) utgörs av gatsten.

BELYSNING

Belysningsstolpar placeras mellan trottoar och cykelstråk. Tillsammans med träden förstärker de gatans linjära rumslighet. Belysningsstolparna har stolparmar. Strålkastare monterade på stolparna används för att även belysa planteringar på den östra sidan.

Punktvis belysning kan placeras i dagvatten- och vegetationsstråket eller vid annan vegetation för att markera platsbildningar eller sittgrupper. Gatubelysningen kompletteras med armaturer på fasad. Utformning av belysning beskrivs närmare i belysningsprogrammet.

GATUSEKTION - LOKALGATA (2)

VERSION A

Lokalgatan (2A) är 14 meter bred. Körvägen är sex meter och en zon som är två meter bred ger plats för träd, cykelparkeringar och kantstensparkerings/angöring eller bilpoolsbilar på var sida om körbanan. Byggnaderna kan utmed denna gata placeras så att det skapas utrymme för gröna förträddgårdsytor.

VERSION B

Lokalgatan (2B) är en variant som återfinns i området Knorretorpet närmast älven. Sektionen är 10 meter bred mot tidigare 14 meter. Skillnaden är att det här

är en enkelsidig trottoar, detta då det enbart finns hus väster om gatan samt att det även finns ett renodlat gångstråk närmare vattnet. En trädrad på västra sidan om gatan markerar gränzonen mellan kvarteret och strandpromenaden. Mellan träden placeras fördröjningsmagasin, cykelparkeringar, angöringsplatser och kantstensparkering. Trottoaren som är närmast byggnaderna är två meter bred och utgör en viktig länk i det tillgängliga och belysta stråket som går i en slinga i stadsdelen.

VERSION C

Lokalgatan (2C) är 16 meter bred och återfinns i delområdet Knorren. Gatan förses med dubbla trädtrader där det på

den norra sidan finns parkering och träd i samma zon (2,0 m bred) men på den södra sidan en separat zon för träd (1,5 m) och en längsgående last- och angöringszon (2,5 m) invid vård- och omsorgsboende samt förskola. Trottoarerna görs 2,0 meter breda och i zonen med träd finns möjlighet att integrera dagvattenhantering. På den södra sidan finns även cykelstråk som är separerat från biltrafiken. Gatans köryta är 6,0 meter bred och gatan regleras delvis som gårdsgata vilket ger hög framkomlighet för gående och fordon får framföras på gåendes villkor.

Gatuträden utgörs av olika arter och anpassas till förutsättningarna i gaturummet och med hänsyn till eventuell integrerad dagvattenhantering.

Sektion: Lokalgatan (2A)

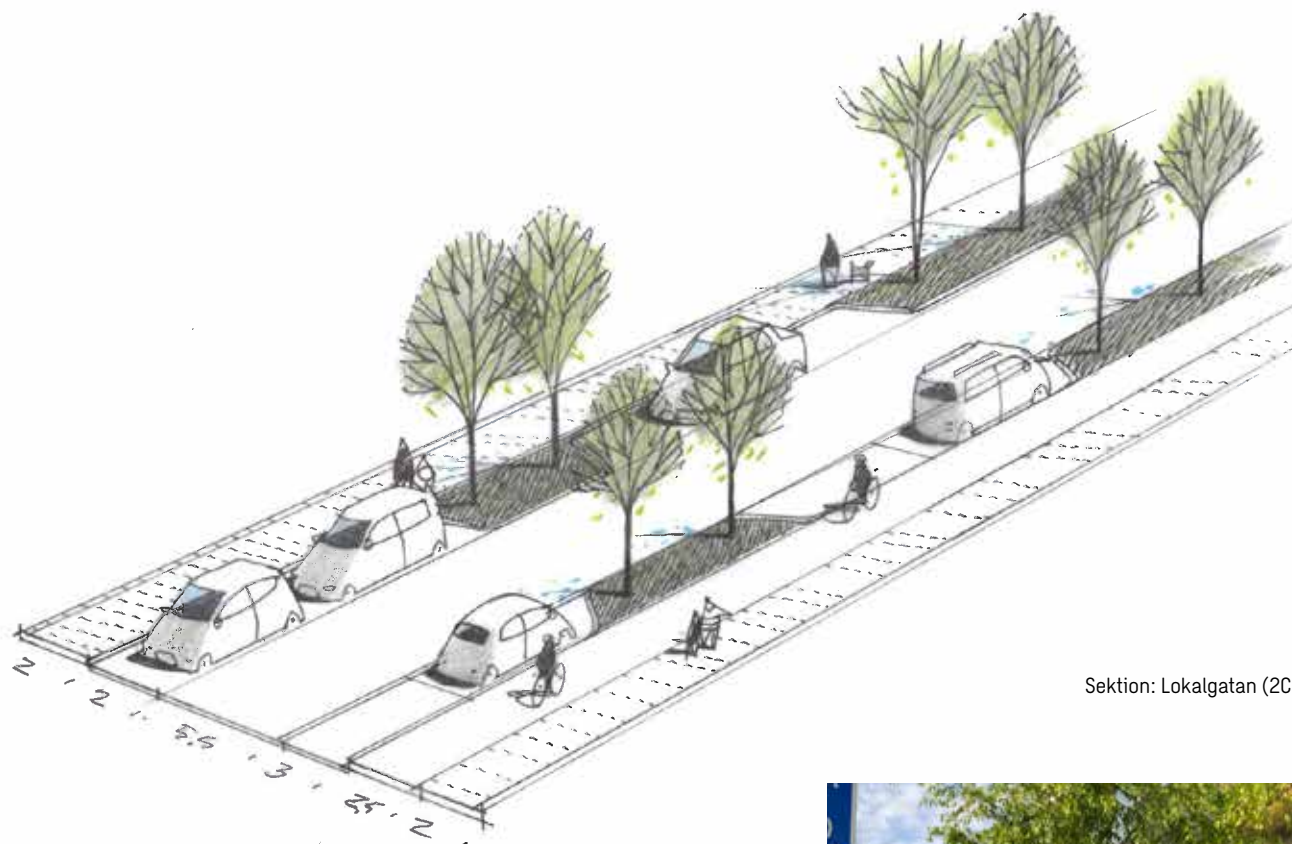
MARKMATERIAL

Likt övriga gator gäller att trottoarerna beläggs med ljusa betongplattor och att körytorna beläggs med asfalt. Markmaterialet mellan träden där det är parkering/lastzon/angöringszon utgörs av gatsten.

BELYSNING

Lokalgatornas belysningsstolpar är fyra meter höga med stolparm placerade i kanten av trottoaren, intill kantstensparkeringen på norra sidan och integrerat med träden på södra sidan. Stolparna kan förskjutas sinsemellan då det troligtvis inte behövs dubbel armatur för att lysa upp gatan. Förskjutningen signalerar också en annan karaktär gentemot huvudgatan. Gatubelysningen kompletteras av armaturer på fasad. Särskild omsorg för belysningen behövs vid huvudentrén till vård- och omsorgsboende och vid förskolan.

Lokalgatan version 2B ligger närmast den zon som omfattar fladdermössens födosöksområde varför negativ ljuspåverkan ska undvikas. Utformning av belysning beskrivs närmare i belysningsprogrammet.

Sektion: Lokalgatan (2C)

GATUSEKTION – KVARTERSGATA (3)

Kvartersgatan är totalt 10 meter bred med köryta, zon för parkering och träd samt trottoarer på båda sidor. Den 2,0 meter breda zonen intill körytan inrymmer omväxlande kantstensparkering, gatuträd och cykelparkering. Trottoarerna är 1,5 meter breda.

Kvartersgatan förses med förträdgårdsmark med växtlighet samt funktioner som behövs nära entrén. Här finns plats för cyklar, sittplatser m.m. Förträdgårdarna fyller en viktig funktion för infiltration och fördröjning av dagvatten, särskilt där det är parkering under gårdarna eftersom det innebär att gårdarna har mycket begränsad kapacitet att ta hand om dagvatten.

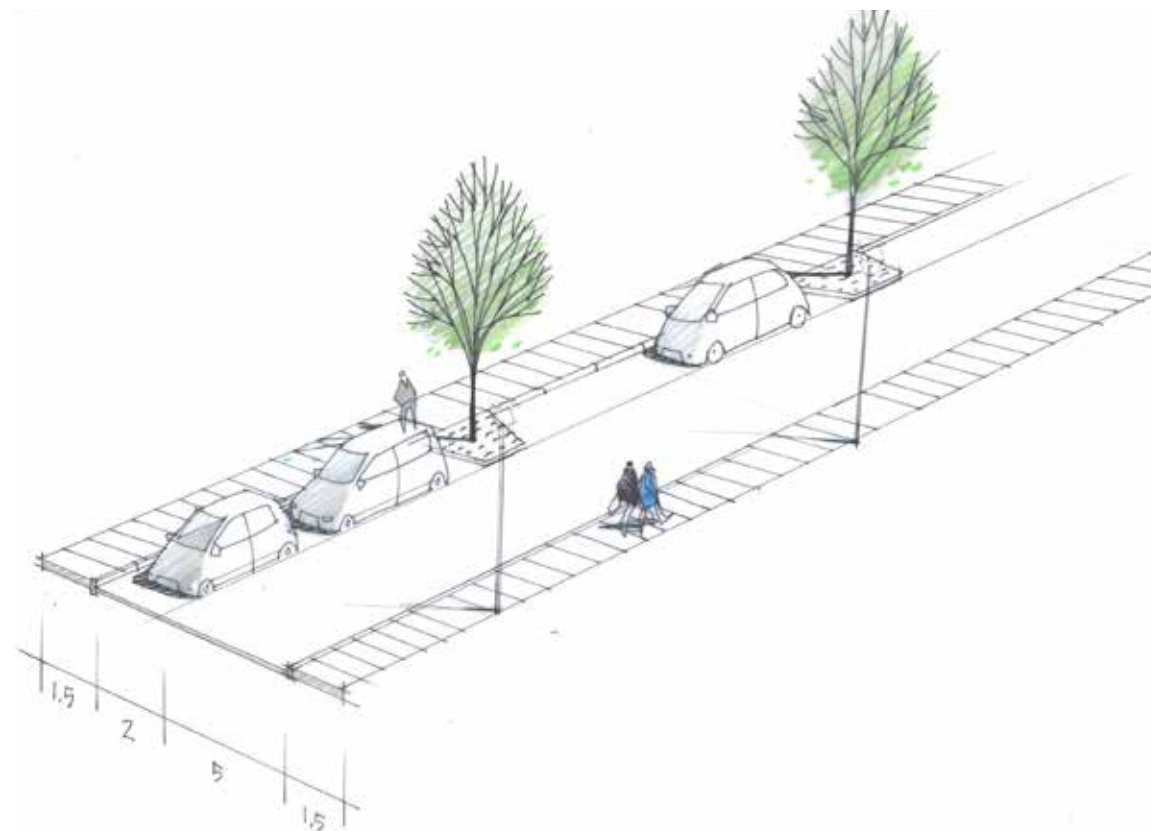

MARKMATERIAL

Likt övriga gator gäller att trottoarerna beläggs med ljusa betongplattor och att körytorna beläggs med asfalt. Markmaterialet mellan träden utgörs av gatsten.

BELYSNING

Kvartersgatans belysning utgörs av stolpar anpassade för gående, t.ex. 2,5-3,5 meter höga. Förträdgårdarna får lågt sittande belysning som med fördel kan integreras i möbleringen.

GATUSEKTION – GRÄNDGATA (4)

Grändgatan utformas som en angöringsgata där gående prioriteras och den återfinns i samtliga delområden. Förslagsvis regleras grändgatan som gångfartsområde. Gatan kan göras relativt smal men framkomligheten till lokaler behöver beaktas liksom standardkrav på tillgänglighet för utryckningsfordon.

MARKMATERIAL

Gestaltningen på denna gata kan göras friare både vad avser material och vegetation. För att illustrera att det är en gågata kan hela sektionen utformas med plattor eller marktegel istället för asfalt. Gatorna i Stridsbergskvarten kring de kulturhistoriskt intressanta byggnaderna anpassas i sin utformning efter gestaltningen av torget.

BELYSNING

Grändgatans ljus kommer främst från armaturer placerade på fasaderna utmed gatan. Utformning av belysning beskrivs närmare i belysningsprogrammet.

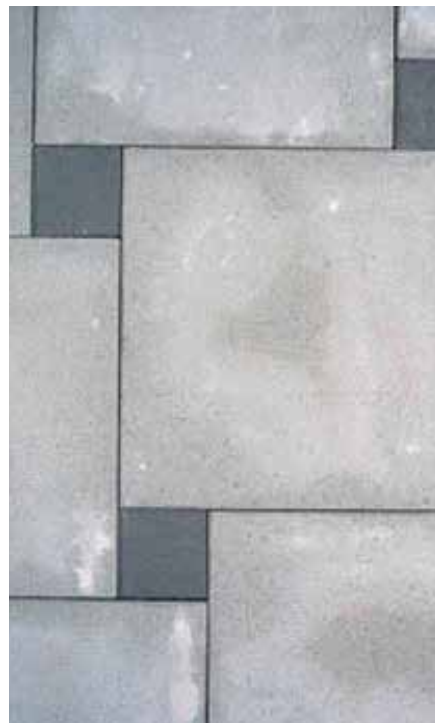
MARKMATERIAL – SAMMANSTÄLLNING

Material med lägre klimat- och miljöpåverkan samt möjligheten till återanvändning av material på mindre ytor ska utvärderas.

GATOR OCH TROTTOARER

Ytor för gående beläggs med ljusa betongplattor. Enkla mönster på trottoarerna utmed gatan men vid platsbildningar kan en mer lekfull markläggning användas.

Körytorna görs i asfalt men stråken med kantstensparkering och/eller lastzoner beläggs med gatsten.

TORGET INOM STRIDSBERGSOMRÅDET

Det centrala torgets mittyta (det inre och det yttre torget) beläggs med marktegel som får utgöra en slags markmatta. Varma toner används här på teglet för att knyta ihop det med byggnaderna. Stråket fram till huvudgatan beläggs med samma material för att tydligt visa riktningen från huvudgatan till torget.

KOMPLEMENT OCH MÖBLERING

Alla komplement som är synliga i det offentliga rummet är viktiga komponenter i helhetsupplevelsen och bör ägnas lika stor omsorg som övriga delar. Genom att samordna dessa komplement i zoner skapas ett visuellt lugnare gaturum med bättre överblick och en större yteffektivitet för övriga ytor. En gemensam gestaltning av sittbänkar, trädgaller, cykelställ, sopbehållare, etc. bidrar också till ett visuellt lugn och en ökad läsbarhet av strukturen. Placering och färgsättning av el- och teleskåp m.m. bör ägnas stor omsorg så att de inte blir dominerande i gatubilden eller på torget. På samma sätt samordnas gestaltning av byggnader för tekniska anläggningar utifrån delområde och stadsdelen i stort.

Väl gestaltade och funktionella komplement som redan finns etablerade i centrala Trollhättan kan med fördel följa med över bron till Vårvik. Längs med strandpromenaden, på torget samt i parken bör dock utslutande möbler användas som blir en del i den övergripande gestaltningen av dessa platser för att stärka den säregna identiteten på platsen och i Vårvik.

Sittbänk i soligt läge med kontakt mot gatan

SITTPLATSER

Stadsdelen förses generöst med sittplatser. Finns möjligheter att sitta ner underlättar det för de som har svårt att förflytta sig eller behöver vila regelbundet. Det bjuder in fler till att vistas och uppehålla sig i det offentliga rummet tillsammans med andra och på så sätt främjas sociala kontakter och samvaro. Även sekundära sittplatser kan tänkas in i detta sammanhang. Eftersom funktionen som friluftsområde betonas kan även allmänna långbord eller sittgrupper placeras på väl valda platser att använda för picknick m.m. av allmänheten.

Utmed strandpromenaden placeras med jämna mellanrum sittplatser som inbjuder till vistelse i strandzonen. Här finns många spännande trädgångar och utkikspunkter som kan bli trivsamma platser; både lugna, avskilda platser men också 'spejarplatser' med god överblick över älven och naturen. I övrigt hålls gestaltningen av strandstråken lågmäld med tydlig naturkaraktär.

Långbord

Trädgaller

Sittplats i grönska

Inspiration för en vilbänk längs strandpromenaden

CYKELPARKERING

I Vårvik ska det vara lätt att ta sig fram med alla typer av cyklar, vilket inbegriper även lådcyklar och elcyklar. Möjligheten att parkera sin cykel tryggt och säkert i närheten av bostaden, intill bussen eller förskolan ska vara en självklarhet. Cykelparkeringarna placeras väl synliga i stadsdelen och det ska vara lätt att ställa ifrån sig cykeln och även ladda en elcykel. Korsningar är en strategisk plats för cykelparkeringar som ger hög tillgänglighet och god synlighet. Kantstensparkeringen i kvartershörnen är därför reserverade för cykelparkering, men även längs med gatorna i övrigt finns mycket cykelparkering för cyklar av alla slag.

Vid torget, i närheten av busshållplatsen, finns cykelparkeringar där vissa kan förses med tak för den som ska vara borta ett litet längre tag eller för den som gör kombinerade förflyttningar med cykel och kollektivtrafik. På strategiska platser i stadsdelen, t.ex. vid torget inom Stridsbergs, placeras även en servicestation med luft och vatten.

Kvartersmark

PRINCIPER KVARTERSMARK

TRE DELOMRÅDEN FÖR BEBYGGELSE

Vårvik ska vara välkomnande för hela Trollhättan. Området byggs ut i flera etapper och över en längre tidsperiod. Knorren utgör sista etappen med vård- och omsorgsboende samt förskola.

De principer som anges för gestaltningen av kvartersmark är tänkta som vägledning för att skapa en sammanhållen bebyggelse över tid. Av de fyra delområdena är det ett som inte bebyggs, Knorrrens rekreativområde, övriga tre innehåller bebyggelsekvarter och merparten av marken regleras som kvartersmark.

Området gestaltas med en tydlig gräns mellan det som är allmän platsmark och det som är kvartersmark. Det underlättar läsbarheten och förståelse för hur platser kan nyttjas vilket bidrar till att de allmänna platserna känns välkomnande även för besökare utifrån. Gränsen mellan kvartersmark och allmän platsmark markeras exempelvis i form av planteringar, häckar, annan markbeläggning, låga murar eller staket.

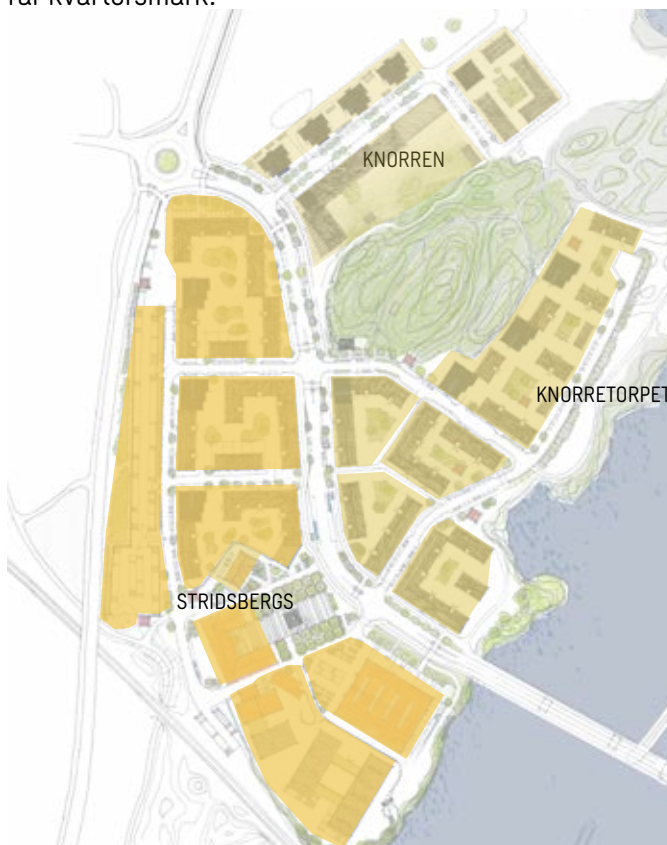
Gemensamma karaktärsdrag för stadsdelen är:

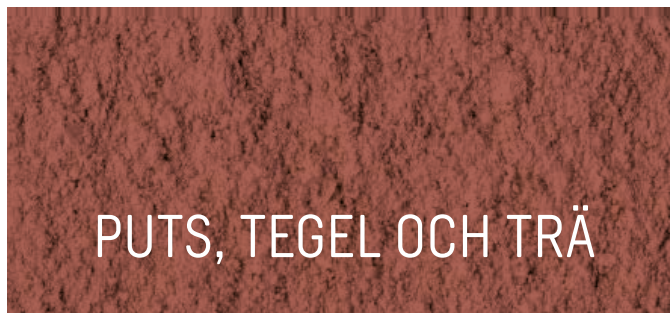
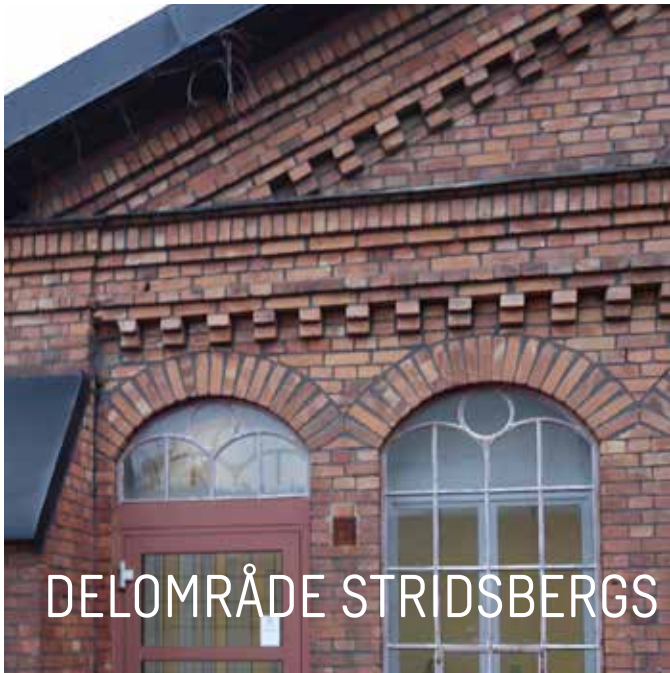
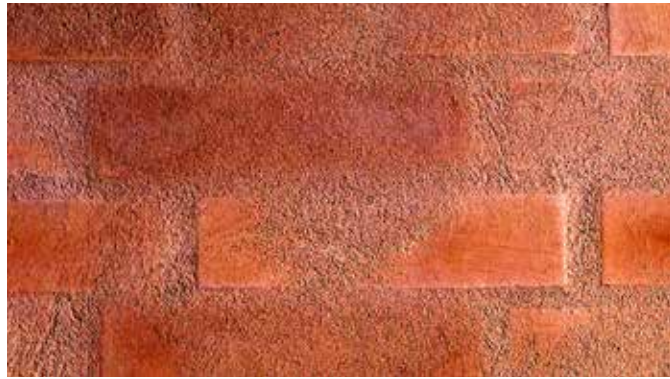
- Sammanhållen materialpalett där tegel, trä och puts dominerar liksom en sammanhållen färgskala.
- Överlag sadeltak, ett antal byggnader tillåts få platta tak, dessa utformas som gröna tak eller som takterrasser. Vindsvåning ryms under sadeltaken.
- Solceller integreras i byggnadernas gestaltning.
- Tydliga och karaktärsskapande gavelmotiv.
- Burspråk som ger utblickar och skapar karaktär till fasader. Balkonger utformas väl integrerade i byggnaden och som en gestaltad del av fasaden.
- Entréer kopplar till gatan och är tydligt markerade och gestaltas för att bli välkomnande.
- Bostadsgårdar och förträdgårdsmark utformas med mycket växtlighet och med hög biologisk mångfald.
- Gemensamhetslokaler placeras gärna i kvartershörn.

- Komplementbyggnader placeras för att definiera gaturummen och skärma av bostadsgårdar.
- Fasader ska i huvudsak ha ett sammanhållet material från sockel till takfot.
- Vågräta, synliga skarvar av envåningselement ska undvikas.
- Gårdar förses generöst med grönska och tillämpning av s.k. grönytefaktor kan bli aktuellt.

KVARTERSMARK

Kartan nedan visar förslag på fördelning av kvartersmark och allmän platsmark i området. Gul markering illustrerar kvartersmark.

DELOMRÅDE STRIDSBERGS

PUTS, TEGEL OCH TRÄ

RÖTT

Illustration PeGe Hillinge

DELOMRÅDE STRIDSBERGS

Delområde Stridsbergs består av det tidigare industriområdet, två kvarter vid brofästet och tre kvarter norr om nya torget. Stridsbergs är det område som gestaltningsmässigt starkast knyter an till den gamla industrimiljön och som utgör utgångspunkt för Vårvik. Färgskalan och materialen lånar från de befintliga byggnaderna och går i rött tegel i olika varma färgnyanser samt puts i ljusa, varma toner. Inslag av målat och behandlat trä ger ytterligare karaktär till området.

INDUSTRIOMRÅDET

Intentionen var initialt att spara samtliga byggnader som hörde till den tidigare industrieran men det har visat sig att flera av byggnaderna tillåtits förfalla bortom möjlighet att rädda så kommunen har tagit beslut att riva del av Hyveljärnsfabriken, Sågbladsfabriken, rester av Finvalsverket, oljecisterner samt diverse lagerbyggnader. Helheten har emellertid ännu stora kulturhistoriska värden och utgör riksintresse då byggnadernas placering och inbördes förhållande representerar flödet i den tidigare tillverkningen. Byggnader som bevaras är huvudkontoret, Filfabriken, hisstornet, del av hyveljärnsfabriken samt Martinverket, de flesta uppförda under tidigt 1900-tal.

Byggnaderna som tidigare hörde till Stridsberg & Biörck omvandlas och nya verksamheter tar plats. De gamla byggnaderna kan användas i sin helhet för verksamheter som t.ex. träningsanläggning, mataffär, bryggeri eller restaurang men skulle även kunna innehålla mindre kontor eller andra verksamheter. Tillfälliga eller säsongsbetonade verksamheter som olika former av bytesmarknader eller kulturevent är ett bra sätt att stödja delningsekonomi, återvinning och att låta social hållbarhet ta plats i stadsdelen, i byggnaderna och/eller på nya torget.

Från huvudgatan och bron kommer man framöver se den tidigare kontorsbyggnaden och Martinverket. Martinverkets ursprungliga volym återställs. En komplementbyggnad på torget placeras för att inte skymma siktlinjerna mot det tidigare kontoret och torget förses med lägre träd. Den u-formade filfabriksbyggnaden med karaktäristiska gavlar används för att utgöra fond till nya torget. På platån uppförs nya byggnader för verksamheter eller kontor. Byggnaden ut mot älven lånar såväl volym som takutformning med en välvd form från tidigare Sågbladsfabriken. Byggnaderna innanför kan utformas något friare och upp till 4 våningar tillåts. Hisstornet restaureras och befintligt skyddsrum saneras. Kompletteringsanläggningar, såsom brygga vid älven, trappor och avsatser, är också viktiga för helhetsintrycket och återställs så långt det är möjligt efter saneringen.

Den numera rivna Sågbladsfabriken och Martinverket från älven. En vy att återskapa.

MARTINVERKET

Martinverket har stor betydelse för helhetsupplevelsen och för riksintresset. Byggnaden ska därmed restaureras och återställas i så hög utsträckning till ursprungligt utförande. Samtliga senare tillägg (som nu är rivna) återuppbyggs ej. Byggnadens huvudvolym är det som bevaras. Av särskild betydelse är siluetten och fasaden som vetter mot älven. Taket behöver renoveras och en annan konstruktion kommer krävas. Totalhöjden hålls så nära ursprunglig som möjligt. Taklanterninerna har historiskt varit starkt karaktärgivande i området varför dessa med fördel kan återskapas, alternativt i ny tappning.

Byggnadens omgivning bör hållas relativt fri så att sikten bibehålls mot byggnaden och att relationen till övriga tidigare industribyggnader bibehålls. Området söder om byggnaden mot vattnet gestaltas på ett sätt som ökar förståelsen av flödet genom fabriksområdet, med intag av råmaterial/råvaror från älven samt utskeppning av färdig produkt tillbaka sjövägen. Det bör utredas vidare om del av anläggningen kan bevaras och visas upp, t.ex. svänghjul, traverser och liknande.

Det finns ännu många spår från industriverksamheten i Martinverket som kan bevaras och synliggöras i byggnaden framöver och bli en del av helhetsmiljön.

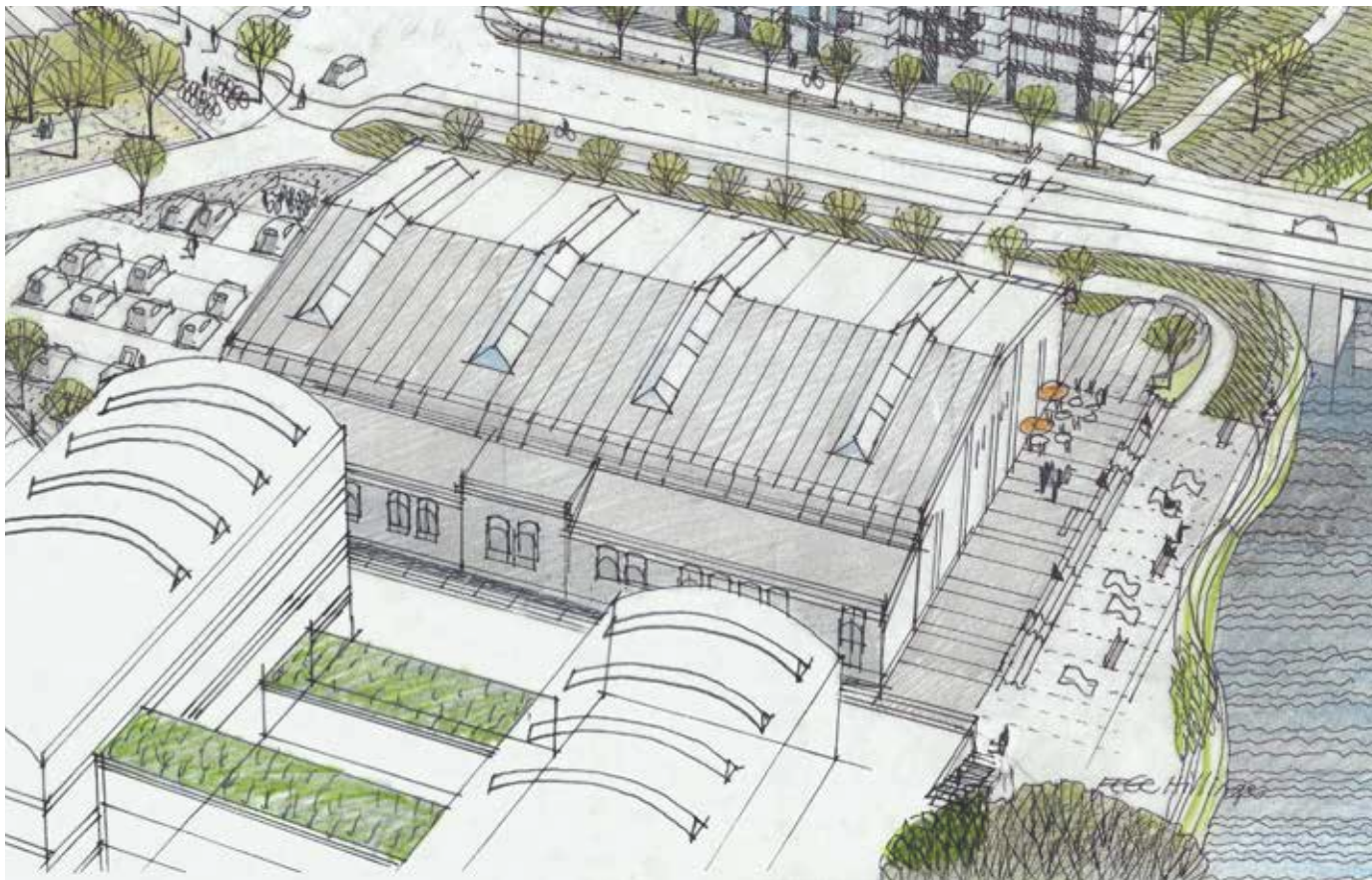
Ny användning där invändig rymd delvis bevarats samt bibehållna spår från tillverkning.

Restaurang med delvis högt i tak och delvis mezzaninplan.

Relevant exempel på industribyggnad ombyggd till träningsanläggning.

Martinverket. Illustration PeGe Hillinge

PLATÅN

f d Sågbladsfabriken och hyveljärnfabriken

Sågbladsfabriken bedömdes vara i allt för dåligt skick tekniskt sätt för att kunna bevaras varför den har rivits. Likaså bedömdes Hyveljärnsfabriken vara i dåligt skick så större delen av denna byggnad har rivits.

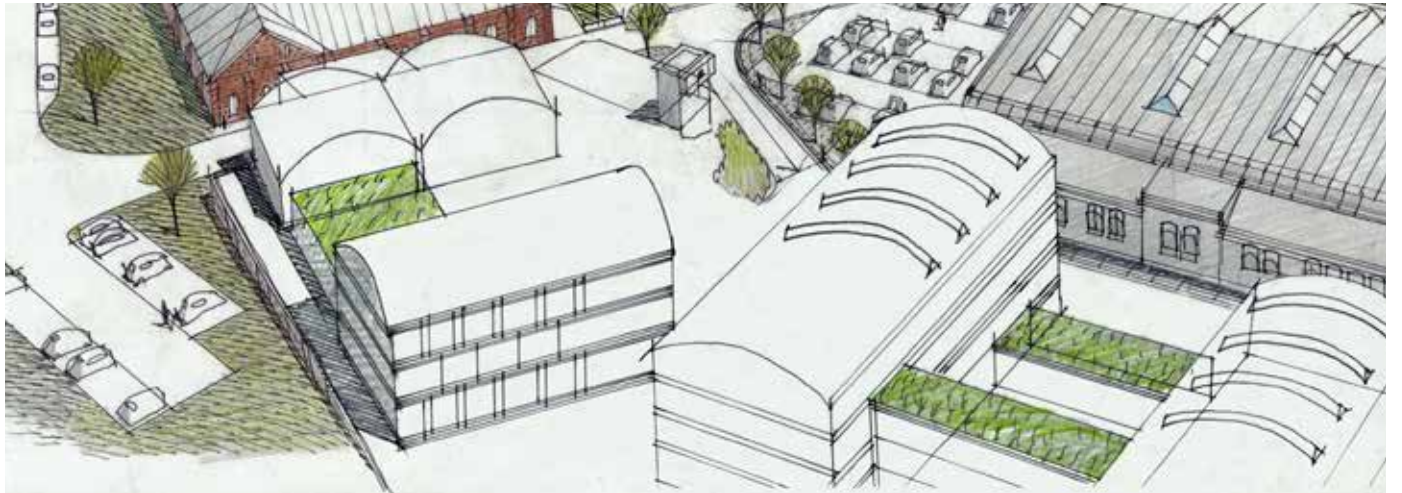
Läget på platån är mycket exponerat från älven och från östra stranden. Martinverket intill ska bevaras. Baserat på detta föreslås att den nya bebyggelsen mot älven följer tidigare byggnad avseende höjd, fönstersättning, volym och den välvda takformen, medan tillkommande bebyggelse innanför denna ges en tillåten höjd upp till fyra våningar. Vid nya byggrätten intill hyveljärnsfabriken tillåts en trevåningsbyggnad. Mellanrummet mellan byggnaderna följer ursprunglig placering i hög utsträckning.

Platån är utsatt för höga bullernivåer och här finns risker kopplade till järnvägens transporter av farligt gods. Detta innebär att det inte lämpar sig för bostäder utan här föreslås kontor eller andra verksamheter. Det är viktigt att byggnaderna på platån utformas som en skärm som skyddar bebyggelsen innan för och skapar en bättre miljö för torget och parken. Platåns yta närmast järnvägen, där byggnader inte får uppföras, föreslås användas för parkering. Att man kan röra sig dels mot strandpartiet och terrasserna samt till Martinverket är viktigt och här föreslås att ramper och trappor placeras för att möjliggöra rörelse mellan byggnaderna.

f.d. Sågbladsfabriken vars volym och takkaraktär inspirerar kommande utformning.

KVARTEREN VID BROFÄSTET

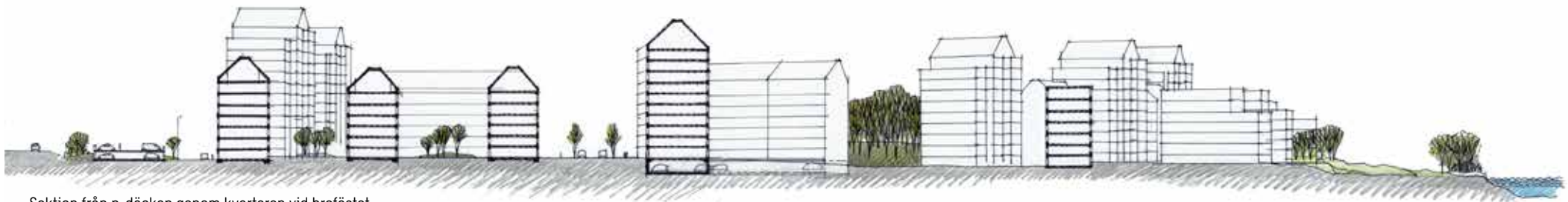
Invid brofästet ligger ett mindre och ett större kvarter med plats för såväl bostäder som kommunal verksamhet. Strukturen skapar många olika gårdsrum som kan anpassas efter verksamheternas och de boendes behov. Delar av taken förses med takterrasser, lämpligen de som är riktade in mot gården och som har lite mer skyddade lägen eller som ger utblickar över älven. Inom kvarteret finns en variation av byggnadshöjder vilket möjliggör för flera tydliga gavelmotiv. I byggnaderna som ligger utmed huvudgatan kan med fördel verksamheter eller gemensamhetsutrymmen inordnas. I den norra delen av kvarteret placeras ett punkthus i tio våningar, invid höjdryggen där den möter huvudgatan.

Färgsättningen följer de varmröda tonerna från industribyggnaderna men det finns även inslag av målat och behandlat trä samt puts i ljusare färger. Taklandskapet präglas av sadeltaken och bostäder kan inrymmas i takvåning vilket möjliggör för en större variation i uttryck.

Ett parkeringsgarage anordnas under det trekantsformade kvarteret som delvis även betjänar Knorre-torpets bebyggelse. För att bottenvåningarna inte ska bli helt slutna placeras bostäder eller gemensamhetsytor i fasad, inte parkering. Ett allmänt gångstråk löper genom kvarteret och delar upp det i tre delar.

Kvarteren vid brofästet. Möjligt att ha verksamheter i bottenvåningen utmed huvudgatan. Illustration PeGe Hillinge.

Sektion från p-däcken genom kvarteren vid brofästet

NORRA STRIDSBERGSSOMRÅDET

Längs Vänersborgsvägen och järnvägen, norr om f.d. huvudkontoret inom Stridsbergs, ligger tre kvarter i en relativt öppen struktur. Järnvägen gick tidigare här och vaga spår av banvallen syns än idag på platsen.

I varje kvarter ryms ett punkthus i tolv våningar. Tillammans skapar de en inramning till nya Vårvik och en rytm som är väl synlig från omgivningen. Dessa kvarter blir på sätt och vis fronten för området från landsidan. Punkthusen blir också synliga när man närmar sig Vårvik från bron och kommer bilda fond till f.d. industribyggnaderna. Övrig bebyggelse utformas som lamellhus i sex våningar med ett par lägre byggnader, exempelvis stadsradhus. Några av husen trappar ner för att möta t.ex. huvudkontoret, skapa variation och skapa gynnsamma lägen för takterrasser. Här är också ett bra läge för gemensamhetslokaler eller verksamheter. I denna del är det viktigt att anpassa de nya byggnaderna till nuvarande terräng och höjdskillnader och återplantera gårdarna med mycket grönska och träd.

I likhet med kvarteren vid brofästet utgår färgsättningen från de gamla industribyggnaderna och ges varmröda toner med inslag av målat och behandlat trä samt puts i ljusare färger. Gårdarna är intima med mycket grönska och plats för vistelse. Utmed Vänersborgsvägen och järnvägen placeras ett långsträckt parkeringsdäck i sin fulla höjd (byggrätt enligt detaljplanen), alternativt ett bullerplank på två meter invid vägen för att ge en tillräcklig bullerdämpande verkan för bebyggelsen innanför, enligt bullerutredning. Yttersidan utformas med en bas som bullervall med mycket växtlighet som ger variation. Glest sittande träribbor som fasadmateriäl ger både stöd till växtligheten och ger en öppenhet mellan inne och ute, vilket bidrar till att parkeringsgaraget upplevs tryggt. Norr om parkeringsdäcket fortsätter en bullerskärm/vall ända fram till Vårviks rondellen. I planen medges även kontorsbebyggelse i denna del ifall parkeringsbehovet inte blir så stort. Längst i söder ges möjlighet att uppföra ett parkeringshus i upp till fyra våningar (för boende och för verksamheter). Det första planet är delvis inskuret i terrängen.

Skiss på parkeringshus i 4 plan i Norra Stridsbergsområdet med parkeringsdäck i fonden. Fasaden utgörs av ribbverk med klätterväxter. Illustration PeGe Hillinge.

DELOMRÅDE KNORRETORPET

PUTS, TEGEL OCH TRÄ

GRÅ NATURFÄRGER

DELOMRÅDE KNORRETORPET

Kvarteret Knorretorpet ligger utmed strandpromenaden och består av upplösta kvarter. I bakkant närmast höjdryggen är tre punkthus på tio våningar placerade samt lamellhus i sex våningar. Närmare vattnet finns lamellhus som trappar från sju till fem våningar med hänsyn till bl.a. fladdermushabitatet. De långsträckta byggnaderna sträcker sig mot vattnet och öppnar upp kvarteren mot älven och vattenutsikten. På så vis får även de som rör sig längs höjdryggen generöst med utblickar mot älven och strandzonen.

Materialpaletten domineras även här av tegel, puts och trä, men färgskalan går mer åt mörka och gråa toner i svala färger. Teglet kompletteras med puts och inslag av målat och omålat trä. Balkongerna ges ett tydligt karaktärsdrag och även burspråk kan användas för att ge utblickar för de boende över vattenrummet. Det är viktigt att fasaderna mot älven inte får för ljusa färger, detta för att undvika för stor ljuspåverkan in på fladdermössens födosöksområde. Fasaderna som vänder sig mot höjdryggen kan dock ges något ljusare färgton som samspråkar med delområdet Knorren.

DELOMRÅDE KNORREN

PUTS, TEGEL OCH TRÄ

VARMVITT & GULT

DELOMRÅDE KNORREN

På den flackare delen mellan höjdryggen och Vänersborgsvägen lokaliseras nya bostäder, en förskola samt ett vård- och omsorgsboende.

I den norra delen utmed våtmarksområdet placeras fyra punkthus vilka hålls på distans från våtmarken. Punkthusen trappar från 8 våningar (närmast Vänersborgs rondellen) till 10 våningar. Den översta våningen är indragen i syfte att ta ner höjдинtrycket. Söder om den nya gatan placeras ett vård- och omsorgsboende i 7 våningar (8 i kvartershörnet). En förskolan uppförs i 2 våningar. Förskolan och vård- och omsorgsboendet har gård som vänder sig mot söder och mot höjdryggen.

Det innersta kvarteret innehåller bostäder. Ett punkthus i 10 våningar samt lamellhus i 4-6 våningar med sadeltak. Samtliga utformas med en indragen översta våning. På delar av lamellhusens tak finns möjlighet att göra takterrasser. Byggnaderna omfamnar en innergård för de boende.

Vård- och omsorgsboendet inrymmer 12 avdelningar och omfattar en yta på ca 9400m². Utöver detta finns en bottenvåning som kan rymma andra verksamheter med entréer mot entrégatan (Vårviksvägen). Förskolan utförs i huvudsak i 2 våningar och planeras inrymma 6 avdelningar. Den har en yta på ca 1500 m². Det är även möjligt att ha takterrass uppe på förskolan, antingen för

förskoleverksamhet alternativt kombinerat med vård- och omsorgsboendet. Entrédelen med storkök som ligger mellan dessa enheter utförs i 4 våningar. Utegården för förskola ligger mot höjdryggen och kan delvis användas även av vård- och omsorgsboendet. Passage finns även till en större lekplats i friluftsområdet. Det går att promenera till lekplatsen utan att passera gator.

Entréplatsen, där området möter entrégatan, gestaltas med omsorg då den blir entrépunkt för hela Vårvik. Här börjar huvudgatans boulevardplantering och även det grön-blåa stråket som ger plats för ekosystemtjänster och som kopplar ihop våtmarksområdet i norr med älven. Gående och cyklister hittar enkelt ut i rekreationsområdet på flera ställen.

Det finns gott om promenadstigar som gör rekreationsområdet lättillgängligt. Våtmarksområdet är ett viktigt habitat för bl a hackspett. Spänger och stigar anläggs här för att möjliggöra promenader. Strandzonen bevaras i sin helhet som rekreationsområde och en lekplats.

Parkering kan anordnas under det största kvarteret där de offentliga verksamheterna finns, uppskattningsvis 100 parkeringsplatser. Infarten inordnas nära entrégatan invid torndelen med passage genom byggnaden. Gården kan med fördel höjas upp ca en meter. Vid upphöjd gård, bör delar av lokalerna ligga i nivå med

lokalgatan för att underlätta tillgängligheten. Generösa ytor ordnas för cykelparkering i byggnadernas närhet.

Även i detta delområde så återkommer tegel som tema för gestaltningen, men här i beigea, ljusa toner inspirerat av industriområdet Stridsberg och Biörk. Puts ska vara i ljusa, varma färger och det kan också vara trä målat i ockra och ljusa, gula toner. Det finns således en variation av möjliga material men färgskalan är sammanhållen och går i varma och ljusa toner.

PERSPEKTIV – KNORREN – ENTRÉTPLATSEN NÄRMOST VÄNERSBORGSVÄGEN

Bostäderna får Inglasade balkonger för att reducera buller

Kontor och/eller bostäder med verksamheter i entréplan.

vård- och omsorgsboende med verksamheter i entréplan

Entrétorget angränsar till ett våtmarksområde med rik vegetation. Våtmarken utgör bland annat ett viktigt habitat för hackspettar.

Synlig dagvattenhantering – vegetation med hög biodiversitet

Stadsdelens entrégata med kollektivtrafik och gång- och cykelstråk

Norra delen av Stridsbergsområdet. Upphöjda planteringar för vegetation och vattenhantering.

PERSPEKTIV – KNORREN – FRÅN FRILUFTSOMRÅDET

Bostäderna får
Indragna övre
våningar

Ettapp Stridsbergs
i fonden

Bostadshuset mot ången i
tre våningar med indragen
fjärde. Platt tak.

Parkmark mellan bebyggelsen
och älven

Vändplan i slutet av kvarters-
gatan

Solitära träd bevaras

ENTRÉPLATS VÅRVIK

Entrén invid Vänersborgsvägen till den nya stadsdelen markeras med långsgående lamellhus på västra sidan och ett punkthus samt vård- och omsorgsboende på östra sidan. I byggnaderna vid entréplatsen tillåts verksamheter i entréplan.

Entréytan norr/öster om entrégatan gestaltas med ljusa betongplattor som avviker i utförande relativt gångbanorna i övrigt längs entrégatan. Här görs även plats för växtlighet för att skapa en trivsamt plats samt annonsera och visa upp områdets arbete med de integrerade ekosystemtjänsterna. Längs med den inledande sekvensen närmast cirkulationsplatsen ordnas generöst med grönska på båda sidor om entrégatan.

De upphöjda växtbäddarnas kanter görs sittvänliga så att sittplatser integreras med anläggningen för dagvatten och växtlighet. Belysningen placeras ihop med träd och växtplanteringar. Särskilt belysningsprogram finns.

Verksamheter i gatuplanet invid entréplatsen.

Stadsdelen Vårvik från Vänersborgsvägen med entréplatsen i förgrunden.

DELOMRÅDE KNORRETORPET OCH KNORREN MED DET VEGETATIONSKLÄDDA HÖJDPARTIET EMELLAN

Vård- och omsorgsboende är placerat närmast nya huvudgatan. Illustration PeGe Hillinge

GEMENSAMMA GESTALTNINGSPRINCIPER

ENTRÉER

Entréer till bostadshus ska vända sig mot gatan och ska vara tydligt markerade, uppglasade och väl upplysta med varm belysning. Trapphusen ska ha kontakt med gården för att främja visuell kontakt mellan gård och gata. Sammantaget bidrar detta till en mer trygg upplevelse av miljön. Markmaterial vid entréer kan vara avvikande gentemot trottoaren och kan gärna integreras med en sittplats. Längs de gator där det är generöst med förträdgårdsmark är ett vårdträd en välkommande markör för entrén.

Entrén kan med fördel vara indragen för att skapa ett naturligt väderskydd, alternativt att entrén har ett skärmtak som är integrerat med andra fasadattribut som t.ex. balkonger. Omsorgsfullt utformade entréer och entrépartier är viktigt för att skapa en trygg och välkommande upplevelse.

LOFTGÅNGAR

Loftgångar tillåts i området i begränsad omfattning. Inom ett kvarter får maximalt hälften av byggnaderna ha loftgång. Loftgångarna ska orienteras mot gatan och vara uppdelade i mindre sektioner. Loftgångarna ska vara väl integrerade i fasaden och i fasadens uttryck. I delområdet Knorren tillåts inte loftgångar.

BALKONGER OCH BURSPRÅK

Gestaltningen av balkonger är en viktig del för upplevelsen av gaturummet. Mot gator och allmän plats ska balkonger vara grunda eller indragna, mot den privata bostadsgården tillåts de vara större och komma längre ut från fasad. Dock är det viktigt att de gestaltas som en integrerad del av byggnaden för att inte bli klumpiga eller dominerande på fasaden. Nedersta våningen hålls fri från balkonger men kan förses med mindre uteplatser.

Balkongerna ska ha ett lätt uttryck, vara väl integrerade i fasaden och i fasadens uttryck. Transparenta balkongräcken av smide, glas eller en kombination av de båda bidrar till ett lätt uttryck. För hus som har träfasad tillåts räcken som är täta om det är för att bibehålla eller understryka en volym. Undersidan av balkongplattan är ofta väl synlig för många och ska ges en medveten gestaltning. Den kan med fördel målas i liknande kulör som fasaden eller kläs in så länge som det lätta uttrycket inte försvinner. Inglasade balkonger ska gestaltas så att glaset blir en diskret del av uttrycket. För att bibehålla en tydlig gavelprofil på lamellhusen ska inte utanpåliggande balkonger placeras över, eller i liv, med kvartershörn. För punkthusen är det viktigt att balkongerna integreras i volymen som exempelvis loggior (helt eller delvis) eller del av hörn för att bibehålla ett nätt fotavtryck och slimmad siluett. Burspråk får gärna användas som ett gestaltningsmässigt uttryck, men bör likt balkongerna ges ett lätt uttryck.

TAKLANDSKAP

Taklandskapet är en viktig del i hur området uppfattas. Då det kommer att finnas ett flertal högre hus i området så blir det också en viktig del i utsikten från dessa byggnader. Merparten av taken inom området ska vara sadeltak och sadeltaken får ha en brutennock för att ge en helt egen identitet till området. Den brutna nocken görs mellan 0,5-1,0 meter bred.

Takkupor placeras i liv med fasad eller kan även placeras indragna i förhållande till takfoten. Oavsett placering ska de dock uppfattas som enskilda kupor och inte som en större volym av fasaden eller taket. En riktlinje är att kuporna inte ska uppta mer än 40% av takets längd och att de ska upplevas nätta och smala. För takkupor som är indragna kan annat material i förhållande till fasad och tak användas men kulören ska vara likt takets om det är plåttak.

Tak ska vara fria från synliga fläktrum. Hisstoppar tillåts bryta igenom taket och ska tillsammans med till- och frånluftsdon samt annan nödvändig utrustning på taken utföras och gestaltas med integrerade och diskreta lösningar. Även entrépartier kan bryta igenom taket som en förlängd fasadvolum. Solpaneler eller solceller ska anpassas till takets lutning och integreras i den arkitektoniska utformningen på ett tilltalande sätt.

Här och var möjliggörs platta tak som antingen utformas som gröna tak eller som takterrasser. Punkthusen förses med ca en 1/3 takterrass eller platt grönt tak som också görs lägre än den del som har sadeltak. I Knorretorpet trappas byggnaderna ner mot älven med generösa takterrasser alternativt gröna tak. I delområde Knorren återfinns förskolan och större del av byggnadens tak utformas som utegårdar med stort inslag av grönska.

BOSTADSGÅRDAR

Bostadsgårdarna ska vara gröna i så stor mån som möjligt och vegetation ska vara väl anpassad efter rådande förhållanden på platsen avseende skötsel och fuktkrav. Särskilt i de kvarter som inte har parkering under mark ges plats för rik växtlighet. Växtarter väljs för att skapa en intressant skiftning över årstider och för att skapa variation både för de som vistas på gården eller ser ut över gården från sina bostäder. Blommående arter gynnar pollinatörer. På gårdar som inte har garage under är det viktigt att arbeta med lokal infiltration, fördröjning eller rening av dagvatten där så är möjligt.

Att skapa ett bra mikroklimat är också viktigt. Att kunna erbjuda skugga och en vindstill vrå är särskilt viktigt för att äldre och barn ska kunna nyttja gården. På de gårdar där det inte är möjligt att plantera ett större träd kan istället klättrväxter användas för att skapa växtlighet med höjd eller zoner av skugga, exempelvis invid spaljé.

Gården ska främja lek hos barn och lekplatserna får gärna utformas av naturmaterial. Häckar för kurragömma, videokojor eller en tunnel av kaprifol gör att barnen finner lekytor nära. Att på ett tryggt sätt själv kunna ta sig till leken är viktigt ur ett barnperspektiv. Växter och bär som går att äta är bra för både barn och vuxna liksom för djuren om vintern. Möjligheten att odla tillsammans kan stärka det sociala livet i kvarteret och bör uppmuntras. Bostadsgårdar som gränsar till rekreationsområdet ska anpassas så att gården gradvis övergår i mer naturlig vegetation. Höjdskillnader ska i möjligaste mån utjämnas med slänter mot rekreationsområdet och kan kompletteras av smala trappor.

Entrén till bostadsgården ska vara öppen och inbjudande. Om gården är högre än gatan ska höjdskillnaden tas upp i flera terrasser för att undvika att det blir en hög, sluten vägg längs med gatan. Gårdens grönska får gärna komma fram i gaturummet.

FÖRTRÄDGÅRDAR

Förträdgårdarna är viktiga för karaktären i området och för att öka närvaron av grönska och skapa en inbjudande zon mellan trottoar och byggnad. Förträdgårdarna fyller i likhet med bostadsgårdarna även en viktig funktion som fördröjningsmagasin och rening av dagvatten. Hårdgjorda ytor ska därför minimeras och främst placeras i anslutning till entrén. Cykelparkeringar och sittmöbler kan med fördel integreras i miljön och belysas. Liksom i dagvattenstråket längs med huvudgatan så kan flerstammiga träd användas i förträdgårdszonen.

KOMPLEMENTBYGGNADER

Komplementbyggnader ska placeras så att de hjälper till att definiera gaturummen eller skapa mindre rumsligheter på gårdarna. De ska ha en hög omsorg om gestaltningen och trä kan komplettera tegel. Gestaltningen och färger ska harmoniera eller komplettera huvudbyggnadens fasader i respektive delområden. Taken ska i möjligaste mån vara sedumtak eller andra gröna tak.

Miljörum och cykelhus får gärna vara genombrutna och kan då belysas inifrån. De kan också förses med växtlighet. Där bostadsgårdarna är upphöjda kan komplementbyggnaderna med fördel nås både från bostadsgården och från gatan. I några kvarter kan gemensamhetslokaler ordnas på gårdarna och de placeras med fördel så att de ger liv mot gatorna. Om tekniska byggnader placeras på bostadsgårdar så gäller samma gestaltungsprinciper för dessa.

